kılavuzumuz bilimsel sosyalizm, silahımız partimizdir

çark başak

türkiye işçi partisi merkez yayın organı

yıl:1 sayı:14 1 eylul 1976 çarşamba 150 kuruş

EGE'DE SAVAŞ KIŞKIRTICILIĞINA SON! BURJUVA MİLLİYETÇİLİĞİNE, ŞOVENİZME SON! İŞÇİ VE EMEKÇİLERİN CANLARI PAHASINA SEÇİM YARIŞINA SON!

1 eylül uluslararası barış günü

SAVAŞA HAYIR!

türkiye işçi partisi

ONBEŞ GÜNLÜK

BARIŞ MÜCADELESİ ÖZÜNDE BİR SINIF MÜCADELESİDİR

Nihat Sargın
Genel Sekreter

«Alman faşizminin İkinci Dünya Savaşını başlattığı 1 Eylül günü, bütün dünyada en anlamlı biçimde «Barış Günü» olarak anılmakta, değerlendirilmektedir.

Dünya halklarının barış ve kardeşlik istem ve özlemlerinin dile getirildiği bu gün, 1976 Türkiye'sinde ayrı bir önem ve anlam taşımaktadır. Geçen ay burjuvazinin savaş kışkırtıcılığı doruk noktasına ulaştı. Kıbrıs'ı ve 12 Adalar'ı işgal ve ilhak istekleri en resmi ağızlarca en tiz perdeden ortaya atılmaktan çekinilmedi. Ege'de bir savaş olasılığı ciddi olarak üzerinde durulan bir olgu oldu.

Büyük sermayenin içinde bulunduğu darboğaz, bunun yarattığı sıkıntı ve çöküntüleri gözlerden saklamak, bu darboğazdan çıkabilmek için tezgahlanacak yeni faşizan tırmanışlara yol hazırlamak, ya da yeni yağma ve pazar alanları düşlemek veya bunların hepsi birden kışkırtıcılık histerisinin nedenleridir. İlerici bilinen bir çok çevre ve kalemlerin dahi aynı histerinin çırpınışları içinde hamasi edebiyat gösterilerine tanık olundu; histeri devam ediyor.

Böylesi bir savaşın veya yaratılmaya çalışılan savaş ortamının, bir avuç gözü dönmüş kapitalistin dışında, Ege'nin ne doğusunda ne de batısında yaşayan başta işçi sınıfı olmak üzere bütün çalışan kitleler, büyük yığınlar için, Türkiye ve Yunanistan halkları için kan ve ölümden, acı ve yoksulluktan, baskı ve terörden başka getirebileceği hiç bir şey yoktur.

Barış mücadelesi, özünde bir sınıf mücadelesidir; bağımsızlık, demokrasi ve nihayet sosyalizm mücadelesinden soyutlanamaz; onların dışında, onlardan bağımsız değildir; tersine bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyalizm mücadeleleri iç içe geçmiş olarak bir bütün oluşturmaktadır. Bunun içindir ki, işçi sınıfı ve politik sözcüleri, sosyalistler; bağımsızlık - demokrasi - sosyalizm mücadele-

(Devamı 2. Sayfada)

ÖRGÜT HABERLERİ

EDİRNE MERKEZ İLÇE BAŞKANI FERİT HOMAN DA ÜLKÜ OCAKLI KOMANDOLARIN SALDIRISINA UĞRADI

TEKSTİL SENDİKASI - T.Ö.D. - T.D.K.D - T.İ.P. - O.Ö.D. - E.Y.Ö.D.'nin Edirne'de faşist komandoların saldırısıyla ilgili basına yaptığı açıklama.

24/8/1976 Salı günü 19.30 sıralarında Ülkü Ocaklarından hazırlıklı olarak gelen otuz-kırk komando Kartaltepe Mensucat Fabrikası işyeri temsilcilerinden üçüne saldırarak içlerinden Ferit Homan'ı sırtından demir çubukla ve satırla dizinden ağır şekilde yaralamışlardır.

Parkta oturmakta olan işçilere yapılan saldırı parkın biraz ilersindeki Ülkü Ocakları tarafından planlı bir şekilde tezgahlanmıştır.

Halkın gözü önünde cereyan eden bu olaydan sonra saldırgan komandolar ülkü ocaklarına doğru gitmişlerdir.

Nefretle karşılanan olayın saldırganları yakalanamamıştır.

Biz demokratik kuruluşlar olarak işçi sınıfımıza ve tüm halkımıza yapılan saldırının bir parçası olan bu iğrenç olayı şiddetle kınarız.

Bu tip saldırıların mücadelemizi engelleyemeyeceğini, aksine daha bilinçli ve örgütlü şekilde bağımsızlık ve demokrasi mücadelemizin devam edeceğini kamu oyuna duyururuz.

Manisa Salihli İlçe örgütü üyesi Ali Eraydın arkadaşımızı 22/Ağustos/1976 günü İzmir Aydın karayolunda meydana gelen bir trafik kazası sonucu kaybetmiş bulunuyoruz. Ailesine ve tüm partili arkadaşlara başsağlığı dileriz.

25.8.1976

EDİRNE VALİLİĞİNE
E D İ R N E

Genel Merkez'imize şu anda intikal eden bilgiye göre dün akşam yedide Partimizin Merkez İlçe Başkanı fabrika işçisi arkadaşımız Ferit Homan'ın belediye parkında sanat okulu ve eğitim enstitüsünden bir grup faşist komandonun zincirli muştalı saldırısına uğradığı ve ağır yaralı olarak hastahaneye kaldırıldığı öğrenilmiştir. Saldırı sırasında etraftaki halkın müdahalesi olayın çok daha vahim sonuçlara yol açmasını engellemiştir. Arkadaşımız halen belinden ve bacağından yaralı olarak Sosyal Sigortalar Hastahanesinde tedavi altındadır. Görünüşte olsun bir sebep icat etmeye gerek duymadan arkadaşımıza taammüden saldıran bu gözü dönmüş zorba faşist güruhu bu cesaretlerini nereden almaktadır.

Valiliğinizce gerekli emirlerin verilerek kimlikleri herkesce bilinen bu zorbaların ve elebaşlarının derhal yakalanıp adalet önüne çıkarılmasını beklerken, benzeri olayların bir daha tekrarlanmaması için önleyici güvenlik tedbirlerinin acilen alınması gereğini hatırlatırım. Saygılarımla.

Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri
Nihat Sargın

26. Ağustos. 1976

FERİT HOMAN ARKADAŞIMIZ

SSK HASTAHANESİ
CERRAHİ SERVİSİ
E D İ R N E

BİR ZORBA GURUBUN SALDIRISINA UĞRAYARAK YARALANDIĞINIZI ÜZÜNTÜYLE ÖĞRENDİK. HALKIN KARŞI ÇIKMASI SONUCU OLAYIN DAHA VAHİM BOYUTLARA ULAŞAMAMIŞ OLMASI TEK TESELLİMİZDİR. GENEL MERKEZ OLARAK GEREKLİ MÜRACAAT VE MÜDAHALELERİ YAPMAKTAYIZ. BÜTÜN ARKADAŞLARIN GEÇMİŞ OLSUN DİLEKLERİNİ İLETİR, EN KISA SÜREDE İYİLEŞMEN UMUDUYLA GÖZLERİNDEN ÖPERİM.

GENEL SEKRETER
NİHAT SARGIN

GENEL MERKEZCE GÖREVLİ PARTİLİLER EDİRNE'YE GİTTİLER

27.8.1976 günü M.Y.K. üyesi Erol Özkök, Parti kurucularından Nejat Yazıcıoğlu ve Bakırköy ilçe başkanı İbrahim Aksın, Edirne'ye gittiler.

Faşistlerin saldırısına uğrayan ve SSK hastanesinde tedavi görmekte olan Merkez ilçe başkanı Ferit Homan, Edirne'ye giden arkadaşlar ve hastanede çalışan Partili işçiler tarafından birlikte ziyaret edildi.

İl'in sorumlu kamu yöneticileri ile görüşüldü. Saldırganların takip edilmesi için gerekli uyarı yapıldı.

Ayrıca Tekstil Sendikası Bölge Başkanlığı ziyaret edilerek geçmiş olsun denildi.

AFİŞLEME KAMPANYASI

Burjuvazinin son günlerde savaş kışkırtıcılığını hızlandırması ve 1 Eylül Uluslararası Barış Günü dolayısıyla Genel Merkezce «savaşa hayır» afişleri bastırılmıştır.

İstanbul, Ankara ve İzmir illerimizde, şehir merkez yörelerinde yoğun bir afişleme başarılı olarak yapıldı. Bu illerimizde yer yer güvenlik kuvvetleri tarafından engellemeler oldu.

Bazı arkadaşlarımız bir süre karakollarda tutuldu iseler de kimlik tespitinden sonra serbest bırakıldılar.

Ayrıca bastırılan afişler, parti lokalleri ile birlikte mümkün olan yerlerde, kitle örgütleri lokalleri ve kitapçı vitrinlerine asılmak üzere diğer il ve ilçelerdeki Parti örgütlerine dağıtıldı.

Çeşitli kitle örgütleri ve ilgililere de Genel Merkez'ce bu afişlerden birer örnek gönderildi.

Barış mücadelesi özünde bir sınıf mücadelesidir

(Baştarafı 1. sayfada)

s'n'n olduğu kadar barış mücadelesinin de öncüsüdür, bayraktarıdır. Bütün dünyada böyle olduğu gibi ülkemizde de geçmişin çeyrek yüzyıl öncesindeki ilk barış derneği kuruculuğundan bugünkü konumlarına dek bu böyle olmaktadır, böyle olacaktır.

Halkların çıkarlarının aslında birbirine çakıştığını ve bütün sorunların karşılıklı iyi ilişkiler içinde barışçı yollarla çözümlenebileceğini bir an hatırdan çıkartmaksızın barış için sesini yükseltmek, doğal olarak aynı istem ve özlem içinde olan yığınları bu yolda seferber etmek gerekiyor. Ve bu, başta işçi sınıfı ve sosyalistler olmak üzere bütün emekçi halkın ve sözcülerinin, aydınların, ana babaların, gençlerin, ilericilerin ve yurtseverlerin görevidir.»

çalışma ekipleri: parti yapısının temel taşları

GENEL BAŞKAN BEHİCE BORAN'IN BARIŞSEVERLER DERNEĞİYLE İLGİLİ KONUŞMASI

1. Neden 1950 yılında bir barışseverler derneği kurma gereği duydunuz?

● Dünya savaşı bitmiş, ama dünya halklarının özlediği, talep ettiği gerçek bir barış gelmemişti. Sıcak savaş soğuk savaşa dönüşmüş, ama yeni bir sıcak savaşa dönüşmesi tehlikesi de belirmişti. Japonya üzerinde patlattığı, bir anda yüzbinlerce insanı yokeden atom bombalarından sonra ABD yenilmez tek askeri güç gibi görülüyor ve gösteriliyordu; emperyalist ve gerici güçler Sovyetler Birliğine karşı yeni bir savaş kışkırtıcılığını sürdürüyorlardı. 1950'ye doğru Sovyetler Birliği'nin de atom bombasını geliştirdiği haberinin ABD kaynaklarınca dünyaya açıklanmasından sonra bu savaş kışkırtıcılığı daha da yoğunlaştı. Türkiye'de de aynı kışkırtıcılık sürdürülüyordu. Basında açıkça «Ne duruluyor? Hazır üstünlük Amerika'da iken vakit geçirilmeden Sovyetlere atom bombaları yağdırılmalı, Komünizm ezilmeli» yollu yazılar çıkıyordu. Atom bombalarının kullanılacağı yeni bir savaşta Türkiye'nin encamı ne olur, hiç düşünülmüyordu bu çevrelerce.

Dünya'da ise bir kaç yıldan beri sürdürülen barış hareketi 1950'de birden hızlanmış ve yayılmıştı. Atom silahlarına karşı mücadeleyi ve bu atom silahlarını ilk kullanacak devletin savaş suçlusu ilân edilmesini talep eden Stokholm Barış Çağrısına çeşitli ülkelerde toplanan imzalar milyonları aşıyor; dört bir yanda barış komiteleri kuruluyordu. Dış dünyaya sıkıca kapalı tutulmak istenen Türkiye'de ise halkoyu kızıştırılan savaş kışkırtıcılığının karanlığına hapsedilmek isteniyordu. Bir 3. Dünya Savaşının Türkiye ve dünya halklarına ölüm, yıkım ve ızdıraptan başka bir şey getirmiyeceği gereği kitlelerden gizlenmeye çalışılıyordu.

Bu durumda Türkiye'de de kamuoyunu, halk kitlelerini atom silahlarının ve atom savaşının tehlikesi konusunda aydınlatmak, uyarmak ve barışın savunulması yolunda demokratik, kitlesel mücadeleye sokmak bir yurtseverlik görevi olarak ortaya çıkıyordu. Bu görevi elimizden geldiğince yerine getirmek için Türk Barışseverler Cemiyeti'ni 14 Temmuz 1950'de kurduk.

2. Dernek kurucularının ve bazı üyelerinin tutuklanmasına yol açan olay neydi?

● Dernek kurulduktan 11 gün sonra, 25.7.1950'de zamanın D.P. hükümeti Kore savaşına 4500 asker göndererek katılma kararı aldı. Bu karar karşısında muhalefet çevrelerinde ve basında tepkiler başgösterdi, konu üzerinde tartışmalar başladı. Ama ne muhalefet politikacıları, ne de basındaki yazarlar meselenin asıl can alıcı noktasına dokunmuyorlardı. Bu nokta da kararın alınmasında ABD'nin oynadığı roldü.

Bir barış kuruluşu olarak elbet bizim de sesimizi duyurmamız, kamuoyundan saklanmaya çalışılan gerçeği açıklamamız gerekiyordu. Ama on bir günlük bir derneğin ülke çapında sesini duyurabilmesi olanakları doğal olarak yoktu. Bu durumda dernek yönetim kurulu TBMM Başkanlığına bir telgraf çekilerek kararın protesto ve meclisten geçirilmesinin talep edilmesini, ayrıca konuyu kamuoyuna açıklayan bir bildirinin otuz bin adet basılıp İstanbul'da dağıtılması kararını aldı. Bu kararlar uygulandı.

Bildiride biz, olayların gelişmesini ayrıntılarıyla anlatarak Kore'ye asker gönderme kararının Amerika'nın zoruyla alındığını ve bu kararın, nasıl gösterilmek istenirse istensin, aslında, «Amerikan menfaatleri uğruna harbe katılmamız demek olduğunu» açıkladık.

3. Bu karar ve uygulamaların tepkisi ne oldu?

● 28 Temmuz 1950 günü öğleden sonra iki nüshasını İstanbul savcılığı kalemine tevdi ettikten sonra bildirileri İstanbul'un çeşitli semtlerinde sokaklarda halka dağıttık. Dağıtım bittikten sonra, kimimiz daha eve dönerken hepimiz o gece alınıp birinci şubeye götürüldük. Ertesi gün de evlerimizde arama yapılarak, bizler mahkemeye sevkedildik. Üçümüz hemen tutuklandık. Diğer kurucular ve bir dernek üyesiyle bildiriyi basan matbaa sahibi de iki gün sonra tutuklandılar. Ertesi günü bir posta katarıyla Ankara'ya gönderildik. T.C.K.'nun 161. maddesinin 4. fıkrasından açılan dava Ankara'da 2 numaralı askeri mahkemeye verildi.

Davanın seyri çok ilginç safhalardan geçti. Türkiye'nin hukuk ve siyaset tarihi açısından ve egemen sınıflar iktidarının kendi çıkardıkları anti - demokratik yasaları dahi çıkarları gerektirdiğinde nasıl zorladıkları bakımından bu davanın üzerinde herhalde bir gün durulacak, incelemesi yapılacaktır, ben şimdi sadece üç noktayı belirtmekle yetineceğim. Birincisi, karar bağlanıp askeri yargıtayca onaylanıncaya kadar biz sanıklar üç kez tahliye olunup yeniden tutuklandık. Bu olay bile kendi başına, o askeri mahkemenin davayı yürütebilmekte nasıl bocaladığını, esasen anti-demokratik olan kanun hükümlerinin dahi zorlandığını gösterir. İkincisi mahkemeden ve Yargıtaydan aleyhimize olan kararlar bir oy farkıyle çıktı. Mahkeme heyeti biri hukukçu, ikisi hukukçu olmayan üç subaydan; Yargıtay dairesi, iki hukukçu, üç hukukçu olmayan subaydan oluşuyordu ve aleyhte kararlar bu sonuncuların oyu ile çıkıyordu. Son onay kararına Yargıtayın iki askeri yargıcı, onay metninin dört, beş katı uzunlukta bir muhalefet şerhi yazmıştı.

İktidarın tutumunun, yargılanmaların ne denli genel hukuk ilkelerine aykırı düştüğünün bir başka belirtisi de Hür Gençlik Dergisi sorumlusu ve yazarı Nihat Sargın'ın davasıydı. D.P. iktidarı bizlerin, askeri yargıtayın bozması üzerine onbeş aya indirilerek kesinleştirilen mahkumiyet kararından hoşnut olmamıştır. Barışseverler derneğini savunur ve gençliği barış mücadelesine çağıran yazılar yazmış olmakla suçlanıp tutuklanan Nihat Sargın'ın mahkumiyet kararını inceleyecek olan Yargıtay heyetini D.P. iktidarı hemen değiştirdi. Ve biz asıl «Suçlular» on beş aya mahkum olurken, Nihat Sargın'ın üç yıl dokuz ay ağır hapis cezası kesinleşti.

D.P. iktidarının istediği olmuştu. Bizler hapsedilmiştik ve bizim tutuklanmamızla birlikte Kore konusunda D.P.'ye muhalefet bıçak gibi kesilmişti.

Daha sonraları 161. maddenin 4. fıkrası önce ağır ceza maddesi olmaktan çıkarılıp ceza süresi altı aya indirildi; 1960'dan sonra MBK iktidarında da bu fıkradan hüküm giymiş olanlar af kapsamına alındı; ve nihayet 4. fıkra ceza kanunundan çıkarılıp atıldı. Ama bizler mahkumiyetimizi çekmiştik. 1948 bütçesi meclis'ten geçirilirken Dil ve Tarih - Coğrafya fakültesindeki kadrom kaldırılarak açığa alınmışken, bu mahkumiyet üzerine üniversite öğretim üyeliğinden kesin çıkarıldım ve doçentlik ünvanım geri alındı.

Barış için mücadele biçimsel olarak durmuştu, ama özünde sürüyordu, çünkü barış için mücadele anti - emperyalist ve anti - faşist mücadelenin, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşları dünya barışı için mücadele ile çelişmez, tersine, birbirlerini tamamlar. Dünya barışının korunması için emperyalizmin yenilmesi ve geriletilmesi şarttır. Faşizmin de. Anti - emperyalist ve anti - faşist mücadele dünyada olduğu gibi ülkemizde de daha da yaygınlaşarak, derinleşerek güçlenerek sürüyor. Bununla beraber, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadeleleri bütününün bir kolu olarak barış için mücadeleyi de ayrıca örgütlemek ve geliştirmek zamanı gelmiştir.

1950'DE TÜRK BARIŞSEVERLER CEMİYETİNİN B.M.M. BAŞKANLIĞINA ÇEKTİĞİ TELGRAF.

Bakanlar kurulu halk efkârının heyecan ve teessürünü mucip olan bir şekilde ve Amerikan senatörü Mr. Cai'nin devlet erkanlariyle temaslarından hemen sonra Kore'ye 4500 kişilik bir silâhlı kuvvet gönderme kararını vermiş bulunuyor. Hükûmetçe her ne kadar bu kararın Birleşmiş Milletlere karşı girişilen taahhütleri yerine getirmek üzere verildiği ifade edilmişse de, bu kararın verilişi hem Türk Anayasasına hem de Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırıdır. Zira Birleşmiş Milletler Anayasasının 43. cü maddesi bu kurula dahil olan memleketlerin herhangi bir ihtilâfa silahlı olarak müdahaleleri için önceden bazı hususi anlaşmaların mevcudiyetini şart koşmuştur. Oysa ki, Türk milletiyle Birleşmiş Milletler arasında bu hususta herhangi bir hususî anlaşma mevcut değildir. Bundan maada, yine Birleşmiş Milletler anayasasının adı geçen maddesi gereğince bu hususi anlaşmaların, imzalayan devletler tarafından, her birinin anayasanın usulleri gereğince tasdik edilmesi lâzım gelmektedir. Görülüyor ki, hükûmet silâhlı kuvvetler göndermek şöyle dursun, bu hususta yapacağı her hangi bir anlaşmayı dahi Türkiye Büyük Millet Meclisinin tastikinden geçirmek mecburiyetindedir.

Türkiye hükûmeti Kore'ye kara askeri göndermek karariyle, açıkça belirtilmemiş olmakla beraber bir harp ilânı kararı vermiştir. Halbuki Türk anayasası gereğince harp ilân etmek yetkisi münhasıran Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunduğundan, hükûmet memleketin istikbali ve güvenliği bakımından fevkalâde tehlikeli olan bu kararı vermekle selâhiyetlerinin hududuna tecavüz etmiş, anayasa hükümlerine riayet etmemiş bulunmaktadır.

Türk Barışseverler Cemiyeti, bütün barışçı Türk halkının şu andaki en samimi hissine tercüman olduğu kanaatiyle Türkiye'nin Kore'deki silâhlı ihtilâfa bu şekilde fiilen iştirak edecek yerde, Hindistan hükûmetinin yaptığı barış yolunda yapılacak teşebbüslerle bu harbin durdurulmasına ve dünya barışının tehlikeden kurtarılmasına çalışmasını diler. Cemiyetimiz, yüksek makamınızın, hükûmetin millî menfaatlerimize, Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırı olan kararını bir an önce iptal etmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisini fevkalâde toplantıya davet edeceği ümit ve temennisiyle derin saygılarını arz ve takdim eder.

Başkan — **Dr. Behice Boran**

Genel Sekreter — **Adnan Cemgil**

1950'DE TÜRK BARIŞSEVERLER CEMİYETİ KURULDU.

Kuruluşunu memnuniyetle haber aldığımız «Türk Barışseverler Cemiyeti» nden gayesi ve yapacağı faaliyetler hakkında malûmat rica ettik. Cemiyet başkanı Dr. Behice Boran bize cemiyetin ana nizamnamesiyle birlikte aşağıdaki izahatı verdi :

Gerek dünyanın, gerekse memleketimizin durumu bakımından barış davası bugünün en başta gelen, en hayatî ehemmiyetteki dâvasıdır. Memleketin muazzam iç kalkınma ve gelişme dâvası da buna bağlıdır, zira kalkınma ve gelişme için dahi dünya barışının muhafazası ilk şarttır...

Cemiyetimiz, harbin kaçınılmaz olduğu fikrini aslâ kabul etmiyor. Bil'akis şerefli ve sağlam bir barışın kurulması ve muhafazası imkânına kuvvetle inanıyor. Fakat hayattaki her iyi ve güzel şey gibi barış da ancak uğrunda çalışarak, didişerek, mücadele ederek kazanılabilir. Harp hazırlığı için sarfedilen faaliyetler ve harcanan iktisadî kaynaklar barış gayesine yöneltilmiş olsaydı, hem sağlam bir barış çoktan kurulmuş, hem de geriliğin ve sefaletin yeryüzünden kalkması yolunda bir hayli ilerlenmiş olurdu. Harp denilen kanlı ticaretten çıkarı olan menfaatperest azınlıkların faaliyeti buna mani olmaktadır ve şimdiye kadar geçirilen tecrübeler gösteriyor ki diplomatlar arasına da müzakereler ve hatta anlaşmalar, barışı kurtarmaya ve muhafazaya kâfi gelmiyor...

Her memleket halkının, sizin bizim gibi alelâde vatandaşların, barış davasiyle ilgilenmesi ve barışın muhafazası için büyük gayretler sarfetmesi gerekiyor. İnsan cemiyetlerinin bugün içinde bulunduğu tarihi devir demokratik gelişme devridir; yani, bütün sosyal, siyasi ve iktisadî meselelerde halkın dilek ve faaliyetlerinin müessir, hatta tayin edici bir unsur olarak gittikçe ehemmiyet kazandığı bir devirdir. Barış davası da ancak umumiyetle vatandaşların ve halk kitlelerinin alâkası ve gayretleri sayesinde kazanılabilir...

İşte cemiyetimiz bu mülâhazalarla kurulmuştur. Maksadımız, gerek neşriyat, gerek konferans ve toplantılar tertibiyle, gerekse icabında resmî makamlar nezdine teşebbüslerde bulunmak suretiyle Türk halkının barış dileğine tercüman olmak ve memlekette barış şuurunun ve barış yolunda gayretlerin kuvvetlenmesine yardım etmektir.

...mamak gerek, Kore, Amerikan işgalinde olan Japonyadan an- ... 31 Mayıs tarihli sayısında, bunlardan çoğunun kızıl olmalarını ...

Türk Barışseverler Cemiyetinin Basına Tebliği :

14/7/1950 tarihinde, Avukat, Muharrir, Doçent, Mimar, Ressam, Heykeltraş gibi münevverlerin teşebbüsü ile kurulan «TÜRK BARIŞSEVERLER CEMİYETİ» nin gayesi ana nizamnamesinde ifade edildiği gibi: «Demokratik yolda gelişmeye ve terakki yolunda ilerlemeye çalışan memleketimizin geleceği bakımından şerefli bir barışın idamesi hayatî bir zarurettir.

«Sivil halka karşı kitle halinde imha silâhlarının kullanılacağı bir harpte bütün milletler gibi, Türk Milletinin de bu silâhların kanun dışı edilmesini istemesi en âcil bir dâvadır.

«Türk Barışseverler Cemiyeti'nin gayesi, Türk halkının bu barış ihtiyacına tercüman olarak şerefli ve sağlam bir barışın kurulması için kanunlarımızın çerçevesi içinde gerek li faaliyet ve neşriyatta bulunmak ve bütün demokratik dâvalarda olduğu gibi, en hayatî bir ehemmiyeti olan barış dâvasında da halkımızın iradesini belirterek her türlü kanunî teşebbüslere girişmektir.»

İşte, bu gaye ile kurulan Cemiyetimiz, çalışmalarının ilk adımında, matbuatımızın kendisine destek olmasını memleketin bu hayatî dâvası bakımından, lüzumlu addetmektedir.

Dünyayı bir üçüncü cihan harbinin karanlık ihtimalleri sardığı bugünlerde bütün insanlıkla beraber milletimizin de en büyük dileği şüphesiz ki böyle bir facianın mutlak surette önlenmesidir.

Barışsever Türk milletinin bu dileğini bütün dünyaya duyurmak bakımından gazetelerimizin yapacağı büyük hizmetler vardır. Gazetelerimizin bu hizmeti en geniş ölçüde yerine getirmeye çalışacaklarını ve «Türk Barışseverler Cemiyeti» nin çalışmalarını destekliyeceklerini umarız.

Saygılarımla
GENEL SEKRETER

BARIŞÇI GENÇLİK PROTESTO EDİYOR

TÜRK BARIŞSEVERLER CEMİYETİNE KARŞI GİRİŞİLEN ANTİDEMOKRATİK HAREKETİ HÜR GENÇLİK ŞİDDETLE PROTESTO EDER. HİÇ BİR VATANDAŞ BAŞBAKAN GİBİ DÜŞÜNMEĞE MECBUR TUTULAMAZ. BU, DEMOKRAT PARTİ FAŞİZMİNİN, ANAYASANIN VATANDAŞLARIMIZA TANIDIĞI HAKLARA BİR TECAVÜZ VE BARIŞÇI HALKIMIZA KARŞI GİRİŞTİĞİ BİR TEDHİŞ HAREKETİDİR.

...Dernek derhal faaliyete geçerek bütün basına ve tanınmış şahıslara kuruluşunu ve gayelerini belirten bir mektup yollamış, barış mücadelesine katılmalarını istemiştir. D.P. hükûmetinin Koreye asker yollama kararı üzerine dernek, T. B. M. Meclisi Başkanlığına bir telgraf çekmiş; bu kararın anayasamıza ve Birleşmiş Milletler anayasasına aykırı olduğunu belirtmiş ve Millî menfaatlere aykırı olan bu kararın bir an önce iptal edilmesi için Başkanlığın Türkiye Büyük Millet Meclisini fevkalâde toplantıya davet etmesini ümit ve temenni etmiştir.

Ayrıca 25 bin adet beyanname de basılarak kararın mahiyeti «Aziz halkımıza» izah edilmiştir. Fakat beyannameyi dağıtan üyeler sorguya çekilerek ifadeleri alınmış ve beyannameler müsadere edilmiştir. Sonra tahkikat genişletilmiş ve dağıtanlar şimdilik serbest bırakıldığı halde kurucu yönetim kurulu tevkif edilmiş ve yargılanmak üzere Ankara Askeri Siyasi Mahkemesine sevkedilmişlerdir. Sanıklara cezaevinden otomobile bindirilirken kelepçe takılmış ve otomatik tüfekleri dolu olduğu halde bir müfreze jandarma etraflarını çevirmiştir...

Hür Gençlik

HÜR BİR TAHSİL, HAKİKİ BİR HÜRRİYET, DEVAMLI BİR SULH İÇİN

YIL: 1 — SAYI: 10 | 5 AĞUSTOS 1950 | FİATI: 20 KURUŞ

Gençliği Barış Mücadelesine Çağırıyoruz!

İçindekiler :

Üniversiteliye Açık Mektup

BİZLERİN senelerdir gönlerini bağladılar, Memleket davalarını, halkımızın derdini, hattâ kendi hak ve menfaatlerimizin savunulmasını yasak ettiler. Bizlere senelerce ...

Çıkarları emekçi halkların sömürülmesinde ve sefaletinde olan emperyalistler, halk yığınlarının kurtuluş mücadelesini boğmak ve mevcudiyetlerini muhafaza edebilmek için yeni bir dünya harbi çıkartmağa uğraşıyorlar. Bunun için bütün memleketlerdeki ajanlarını seferber ettiler. Masum insanları kitle halinde yok eden Atom bombasıyle tecavüzü savunuyorlar. Sömürge ve yarı sömürgelerdeki kurtuluş hareketlerini kanla boğmaya çalışıyorlar. Çıkartmayı tasarladıkları ve çıkarttıkları harpler için tecavüz tehlikeleri ve tecavüzler uyduruyorlar.

Fakat dünya halkları artık emperyalistlerin oyunlarını ve bütün hilelerini anlamış bulunuyor. Bugün dünyanın bütün iyi niyetli insanları emekçi, köylü, aydın, ...

BARIŞ İSTEMEK YETMEZ, BARIŞ İÇİN MÜCADELE ETMEK GEREKİR

SAVAŞLAR VE SINIF MÜCADELELERİ

Sınıf mücadeleleri tarih boyunca sık sık **savaş** biçimini almıştır. Sınıfsal amaçlara savaş yoluyla ulaşılmaya çalışılması, hem aynı toplumun çeşitli sınıfları arasında, hem de toplumlar devletler arası ilişkilerde başvurulan bir yöntem olmuştur.

Aynı toplumun sınıfları arasındaki devlet yönetiminin ele geçirilmesi, sınıfsal çıkarların bu mekanizma aracılığıyla kabul ettirilmesi mücadelesi, çoğu zaman, bu **sınıfların örgütlenmiş silahlı güçlerinin çarpışması** ile bir sonuca bağlanmıştır.

İç savaşlar, ister burjuva devrimlerinde olduğu gibi sömürücü sınıfların kendi aralarında, isterse sömürülen kitlelerle sömürücü sınıf arasında olsun, bütün toplumu temellerinden sarsan etkiler yaratmıştır. İktidar mücadelesi veren sömürücü sınıfların sayıca toplumun ufak bir bölümünü oluşturmalarına karşılık, emekçileri vurucu güç olarak peşlerinden sürükleyebilmeleri geçmiş iç savaşların yıkıcılığını arttıran başlıca unsur olmuştur. İşçi ve köylü kitleleriyle sömürücü güçler arasındaki savaşlar ise yolaçtığı sonuçlar açısından egemen güçlerin kendi aralarındaki savaşları çok gerilerde bırakmıştır. Alman köylü ayaklanmalarından Paris Komününe, Birinci Dünya Savaşı ertesinde Spartaküs hareketinden, Macar Sovyet iktidarının kuruluşuna, Bulgaristan anti - faşist ayaklanmasından, Yunanistan ve İspanya iç savaşına kadar bu tür iç savaşlarda yüzbinlerce, milyonlarca kişi hayatlarını kaybetmiştir. Dün Çin'de, Kongo'da, Angola'da, günümüzde Lübnan'da benzer süreçler tekrarlanmaktadır. **İşçi ve emekçilerle sömürücüler arasındaki çatışmalar, sömürücü sınıfların kendi iç hesaplaşmalarından çok daha çetin geçmiştir, geçmektedir.**

Ancak, tarih boyunca en sık rastlanan ve en büyük kayıplara yolaçan savaşlar «toplumlararası» ya da «devletlerarası» görünümdeki savaşlardır.

Farklı toplumların egemen sınıfları arasındaki paylaşım mücadeleleri «toplumlararası» savaşların birinci biçimidir. İlk çağlarda köleci devletlerin, kabilelerin giriştikleri yağmacılık seferlerinden, dünyanın emperyalist güçler arasında yeniden paylaşılmasını amaçlayan savaşlara kadar bu tür bütün savaşlar kontrolleri altında tuttukları sömürü olanaklarıyla yetinmeyen sömürgenlerin yeni zenginlikler peşinde koşmalarının sonucudur. Yabancı ülkelerdeki tüketim pazarlarının, hammadde kaynaklarının (ve daha sonraları yatırım olanaklarının) ele geçirilmesi için girişilen yarışta anlaşma, uzlaşma olanaklarının tıkanması iki ülkeden üniformalı emekçilerin birbirlerinin üstüne sürülmesi ve milyonların ölümüyle sonuçlanmıştır. Sosyalist sistem - kapitalist sistem çelişkisinin ön plana çıkmasından önceki savaşların büyük bir bölümü bu çeşit paylaşım savaşlarıdır. Silah elde birbirlerinin canına kıymak zorunda bırakılanlar işçiler, köylüler olsa da **çatışma, çıkar kavgası farklı toplumların egemen sınıfları arasındadır.** Aralarında sınır ayrımlarının cephedeki ve cephe gerisindeki milyonlarca emekçi bir birlik bulunan şoven propagandalarla şartlandırılarak kışkırtılarak birbirlerinin üstüne sürülmektedir, düşmanlaştırılmaktadır. Bu şartlanma ve «düşmanlık» geçicidir.

«Toplumlararası» savaşların ikinci biçimi emperyalizmle ulusal kurtuluş güçleri arasındaki savaşlardır. Bu savaşlarda da **toplumların, ulusların** karşı karşıya gelmesi yalnızca bir görünümden ibarettir. **Gerçekte savaşanlar emperyalist ülkelerin parababaları, büyük sermayedarları ile sömürülen baskı altında tutulan ulusun ezici çoğunluğu, emekçileri, yurtseverleridir.** Kurtuluş savaşçılarının mücadelesi emperyalist ülkelerin halklarına yönelik değildir. Emperyalist ülkeler işçi ve emekçileri de kendi ülkelerinin tekelci sermayesi tarafından sömürülmekte, baskı altında tutulmaktadır; çıkarları bağımlı ülke işçi ve emekçileriyle aynı yöndedir. Öte yandan, sömürülen ulusun bütünü de ulusal kurtuluş savaşçılarının saflarında yeralmamaktadır; işbirlikçilerin, yabancı sermaye ile kurdukları ortaklıklar karşılığında yurttaşlarını bu sermayenin sömürüsüne terkedenlerin yeri emperyalist güçlerin yanıdır.

Sömürücü sınıfların «toplumlararası», «uluslararası» savaş görüntüsünü vermeye çalıştıkları üçüncü savaş biçimi sosyalist ülkelere karşı giriştikleri saldırılardır. En yakın örneği Vietnam Savaşı olan bu savaşların sınıfsal niteliği son derece ortadadır. Dünya devrimci güçlerinin temel unsuru olan sosyalist ülkelere karşı 1918'den bu yana yöneltilen silahlı saldırılar «batı dünyası» nın, «doğu dünyası» na değil, **bir avuç emperyalistin bütün bir ulusa ya da uluslar topluluğuna saldırısıdır.** Sömürücü sınıfların yitirdikleri kaleleri yeniden ele geçirme, tarihin gidişini tersine çevirme çabalarıdır. **Saldırıları**, kendi ülkelerindekiler de dahil olmak üzere, **tüm dünya işçi ve emekçilerinin çıkarlarına, yarınlarına yönelmiştir.**

Sömürücü sınıfların yönetimindeki saldırı, paylaşım ve zulüm ordularında emekçilerin, işçilerin yeralması savaşların sınıfsal özünü ortadan kaldırmamaktadır. Dünyanın neresinde olursa olsun, çeşitli toplumların işçi ve emekçileri arasında savaşı gerektirebilecek herhangi bir çıkar ayrılığı yoktur. Saldırı ve paylaşım savaşlarının işçi ve emekçilere sağlayabileceği hiç bir yarar olamaz. Savaşa sürülen, ölen, yaralananlar büyük çoğunluğuyla emekçilerdir. Ağır vergiler, salmalar, elkoymalarla savaşın yükünü çekenler emekçilerdir. Savaşın tahriplerinden en büyük ölçüde zarar gören, aileleri dağılan, işsiz, evsiz kalanlar emekçilerdir. İşte bu nedenledir ki, savaşlarda aslında ordular değil sınıf çıkarları çarpışmakta, ama saldırı ve paylaşım savaşlarında bu çarpışmanın yükü daima emekçilerin omuzlarına binmektedir.

Tarihte birçok savaşta, birçok cephede, aynı sınıftan, aynı çıkarları ve geleceği paylaşan ancak ayrı siperlerde yeralan askerlerin, üstlerindeki baskı kalkıp belli gerçeklerin farkına varınca silahlarını bir yana bırakıp birbirlerini kucaklamaları savaşın sınıfsal özünün en güzel somutlanışıdır. Bu somutlanışı çok daha genel bir başkasıyla, askerleri cephede birbirine öldürten büyük patronların «kucaklaşma» larıyla, yani bir yandan rekabet ederken öte yandan en sıcak savaş şartlarında bile iyi ilişkilerini devam ettirmeleri ile, birlikte ele alınca tablo daha da aydınlık kazanmaktadır.

YARATILMAK İSTENEN BULANIKLIK

Son 1500 yıl boyunca en az 14000 savaş olduğu ve bu savaşlarda 3 milyardan fazla, yani bugün dünyada yaşıyanlar sayısınca insanın öldüğü hesaplanmıştır.

İnsanlığa bu kadar ağır kayıplar verdiren savaşlara son verilmesi, büyük ölçüde, savaşların özünün kitleler tarafından anlaşılmasına bağlıdır. Çünkü savaşları doğuran maddi koşullar ortadan kaldırılmadıkça her an yeni yeni savaşların çıkması ihtimali vardır. Ve bu maddi koşullar ise ancak bilinçli ve örgütlü kitleler tarafından ortadan kaldırılabilir. Dolayısıyla savaştan yarar sağlayanlar, savaşların özünü gözlerden uzak tutmak, bulanıklık yaratmak için ellerinden gelen her türlü yolu denemişlerdir Egemen sınıfların sözcüleri bütün savaşların kendilerini doğuran politik düzenin, sınıfsal çıkarların, sınıf mücadelelerinin birer ürünü olduğu gerçeğini inkar etmişlerdir. Savaşın politikanın bir devamı olduğunu saklamışlardır. Savaşın temel niteliğini bulandırmak isteyenler, savaşların toplumların uzlaşmaz sınıflara bölünmesiyle birlikte ortaya çıktığını ve bu kaynak sürdükçe savaşların da, savaş ihtimallerinin de süregeleceğini reddetmişlerdir.

Kimi egemen sınıf sözcülerine göre savaşlar zalim, zorba kralların, komutanların varlığının bir sonucudur. Bazılarına göre savaş tanrıların buyruğudur. Öteki bazılarına göre savaşlar insanların subjektif istek ve ihtiyaçlarının sonuçlarıdır. Bazı «çok büyük» burjuva bilginlerine, filozoflarına göre savaş biyolojik bir ihtiyaçtır; sağlıklı ve ileri toplumların kalıp ötekilerinin yıkılmasına yardımcı olur; nüfus artışı yüzünden insanların açlık ve sefalete düşmelerini engeller. Ve bazı burjuva ulusçularına göre ise savaş ulusların varoluşundan doğar; uluslar varolduğu sürece savaşlar da varolacaktır.

«Güçlü kim ise haklı da odur» düşüncesi tüm sömürücü sınıfların temel felsefesi olmuştur. Örneğin daha 16. yüzyılda Makyevelli **Prens** adlı yapıtında iki tür mücadele yolunun varolduğunu savunmaktaydı: birincisi hukuk yoluyla mücadele, ikincisi zor kullanarak mücadele. Makyevelli'ye göre birinci yöntem insanoğlunun, ikincisi ise hayvanların başvurduğu yöntemdir. Ama genellikle

birincisi —yani hukuk yolu— yetersiz kalır. Dolayısıyla zora —yani hayvanların yoluna— başvurmak gerekir. Çıkarlarını savunmak için «hayvanca» yöntemleri savunmakta bir an bile duraksamayan bir düşünüşün, egemen sömürücülerin temsilcisi Makyevelli «savaşların devlet politikası için bütünüyle haklı bir araç olduğunu» ilan etmekte de bir sakınca görmemiştir. İşte bunun içindir ki Karl Marks «... Makyevelli'den başlayarak Hobbs, Spinoza, Bodin ve modern çağların öteki düşünürleri güçlülüğü hakkın temeli olarak görmüşlerdir. Ve böylece politika teorisi ahlaktan yoksun kalmıştır» demektedir.

Savaşı sınıf mücadelelerinden, politik ilişkilerden bağımsız olarak açıklamaya çalışan, güçlüyü savaşı başlatmakta haklı gören bu ve benzeri teorilerin iki amacı vardır: niteliği ne olursa olsun bütün savaşların aynı yönde değerlendirilmesini sağlamak, ve savaşların zorunluluğunu ispatlamak.

Halbuki bütün savaşları terazinin aynı kefesine koymak, hepsine karşı aynı şekilde tavır almak asla sözkonusu olmamalıdır. Haklı ve haksız savaşları, savunma ve saldırı savaşlarını aralarındaki farkı görerek ele almak zorunludur. Emperyalist sömürüye karşı ulusal bağımsızlık için, yurt kaynaklarına el koymuş yabancıların kovulması için, işçi-köylü iktidarının savunulması, devrimci kazanımların korunması için, gerici güçlerin iktidarlarını zora başvurarak, terörle kurmalarını, sürdürmelerini engellemek için verilen savaşlar saldırı savaşlarıyla bir tutulamaz. Bunlar haklı, meşru savaşlardır. **Pasifizm** adı ile tanınan, kaynaklarına bakmaksızın bütün savaşlara karşı çıkan burjuva barışçılık anlayışı mücadelenin biçimine bakıp, özünü görmeyen bir barışçılık anlayışıdır.

Öte yandan savaşların kaçınılmaz olduğunu ileri sürmek de yanlıştır. Savaşlar hep varolmaya devam edecek şu ya da bu faktörün sonucu değildir. Savaşlar kişisel kararlarla, «tanrı buyruğu» yla, subjektif ihtiyaçlar ya da biyolojik kanunlarla süreklilik kazanan olaylar değildir. Savaşlar toplumların sınıflara bölünmesinden, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetten emperyalizm ve sömürü dünya yüzünde varoldukça, savaş ihtimalinin bütünüyle ortadan kaldırılmasına elbette olanak yoktur. Ama, **özellikle günümüzde** insanların binlerce yıldır hayal ettikleri amaca ulaşılması, silahsızlanma yönünde ileri adımlar atılması, sürekli ve demokratik bir barışın gerçekleştirilmesi ulaşılabilir bir hedef durumuna gelmiştir. Barışın korunması geçmişte olduğundan çok daha büyük önem taşıyan bir görev halini almıştır. Silahsızlanma ve barış bir hayal olmaktan çıkmıştır; ilk adımları başarı ile atılan gelişimler olmuştur. Silahsızlanma ve barış için çalışmak bir tercih sorunu olmaktan çıkmıştır; bütün demokrat, anti-emperyalist, barışsever güçlerin birinci hedefi niteliğini kazanmıştır.

Silahsızlanma ve barışın korunması ile ilgili görevlerin gereği gibi yerine getirilmesi bir temel gerçeğin derinliğine anlaşılmasıyla yakından ilişkilidir: Günümüzde dünya yüzmilyonların kısa bir süre içinde yokolmasına yetebilecek bir silah deposudur. Günümüzde dünya binlerce yıldan beri ilk defa sürekli ve demokratik bir barışın yaratılmasında büyük önem taşıyan bazı koşullara sahiptir. Dünyamızın bu önemli gerçeğinin nasıl oluştuğunu kısaca gözden geçirmekte yarar vardır.

SAVAŞ TEHLİKESİ VE SİLAHLANMA

Bilim, teknik ve sanayide 18. ve 19. yüzyıl boyunca gerçekleştirilen büyük ilerlemeler savaş sanayiine de yansıdı; savaş araçlarının yokedici gücünü büyük ölçüde arttırdı. Ancak 20. yüzyılda, özellikle 1940'lardan günümüze kadar olan dönemde silahların etkinliği ve çeşitleri ile ilgili gelişmeler daha öncekileri çok geride bıraktı. Nükleer bombaların, kıtalararası füzelerin, uzay araçlarının gelişmesi, savaşları, tarihteki benzerleriyle karşılaştırma kabul etmez bir yıkıcılık düzeyine ulaştırdı. Birinci Dünya Savaşı 10 milyon kişinin ölümüne ve 20 milyon kişinin sakat kalmasına neden olmuştu. İkinci Dünya Savaşında 54 milyon kişi öldü. 90 milyon kişi yaralandı, 28 milyon kişi sakat kaldı. Yalnızca hava hücumları sırasında ölen sivillerin sayısı 2 milyonu aştı. Son yıllarda Arap - İsrail savaşlarında, Vietnam Savaşında, Lübnan'daki iç savaşta uğranılan kayıplar yeni ve geniş kapsamlı bir savaşın etkilerinin onmilyonları değil; yüzmilyonları, belki de milyarları yokedecek kadar büyük olacağını kesinlikle ortaya koymaktadır.

Savaşlar milyonlarca insandan başka çok büyük maddi değerleri de insafsızca tahrip etmektedir ve tahribatın genişliği hızla artmaktadır. Birinci Dünya Savaşında tahrip edilen maddi değerlerin toplamı 5 trilyon lira civarında idi. Bu rakam İkinci Dünya Savaşında 60 trilyona çıktı. Doğrudan askeri harcamalar Birinci Dünya Savaşında 3 trilyon 100 milyar lirayı, İkinci Dünya Savaşında 20 trilyon lirayı buldu. Günümüzde «yerel» savaşların yaptığı tahribat bile bu sayılarla karşılaştırılabilecek kadar büyüktür. NATO'nun ilk yirmi yılında, yani bir «barış» döneminde, pakta üye ülkelerin askeri amaçlarla yaptıkları harcamalar toplamı ise 27 trilyon liradan daha fazladır. Vietnam Savaşında A.B.D.'nin günde ortalama 1 milyar 80 milyon liralık harcama yaptığı hesaplanmıştır.

Bilimsel ve teknolojik devrimin sağladığı olanaklar daha gelişmiş ve etkili silahların yapımı için kullanılmaktadır. İkinci Dünya Savaşından bu yana bir destroyerin maliyeti 130 milyon liradan 1.5 milyar liraya, en son model bir denizaltının maliyeti 70 milyon liradan 1.6 milyar liraya, bir ağır bombardıman uçağınınki ise 3.5 milyon liradan 120 milyon liraya **çıkmıştır.**

Modası geçmiş olanlarla değiştirilmek üzere yeni ve daha güçlü silahların yapımı için harcanan para artık milyarlarla ifade edilemiyecek büyüklüktedir. Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından 1972 yılında yayınlanan **Askeri Harcamaların ve Silahlanma Yarışının Ekonomik ve Sosyal Sonuçları** adlı raporda belirtildiğine göre 1961 - 1970 döneminde dünyada silahlanma için harcanan para 28 trilyon liradan fazladır. Askeri harcamalar tüm sağlık harcamalarının 2.5 katına, eğitim harcamalarının 1.5 katına ulaşmaktadır. Geri ülkelere yapılan resmi ekonomik yardımların ise 30 katını aşmaktadır.

Yukarda belirtilen raporda dünyada yaklaşık 50 milyon kişinin doğrudan ve dolaylı olarak askeri amaçlarla istihdam edildiği (çalıştırıldığı) hesaplanmıştır. 1970'de tüm dünya ülkelerindeki asker sayısı 23 - 24 milyonu bulmaktadır. Araştırma - geliştirme faaliyetlerinde görevli tüm bilim adamı ve mühendislerin dörtte biri de askeri amaçlarla çalışmaktadır. 1960 - 1969 yılları arasında araştırma işleri için harcanan 900 milyar liranın 375 milyar liralık bölümü askeri amaçlar için kullanılmıştır.

Dünyadaki her türlü nükleer silah stoku öylesine büyük bir miktara ulaşmıştır ki, bugün dünyadaki her insan başına 15 ton TNT düşmektedir.

Silahlanmanın yolaçtığı sosyal ve psikolojik etkiler son derece önemlidir. Psikolojik güvensizlik, korku ve endişe ortamı, sosyal yabancılaşma ve umutsuzluk en belirgin olumsuz sonuçlar olmaktadır. Günümüzde dünya öküzün boynuzları üzerinde değil ama, barut fıçısının üzerinde durmaktadır. Hem de öyle bir barut fıçısının ki, her an patlamaya hazırdır, patlaması için birçok neden vardır.

SAVAŞ VE KAPİTALİZMİN CAN ÇEKİŞMESİ

Savaş tehlikesinin, savaşın etkilerinin böylesine dev boyutlara ulaşmasında **savaş araçlarının gelişmesi** yalnızca bir sonuçtur. Önemli bir sonuçtur, ama yine de sonuçtur. Temelde yatan neden son altmış yılda kapitalizmin dünya egemenliğinin yıkılmasının, kapitalist sistemin karşısında sosyalist sistemin sıkıca yerini almasının doğurduğu korku ve telaştır. Kapitalizmin dünyanın üçte birindeki egemenliğini kesin olarak yitirmesi ve öteki bölgelerdeki egemenliğinin çok büyük bir tehlikeye düşmesi karşısında, bütün gücüyle saldırıya, silahlanmaya girişmesidir. «Emperyalist burjuvazi, can çekişen kapitalist kölecilik sistemini kurtarabilmek için her türlü barbarlığı, her türlü gaddarlığı yapmaya, her türlü cinayeti işlemeye hazır» bir duruma gelmiştir. Kapitalizmin bunalımlarına sözde çözüm yolları bulma arayışı ile birleşen bu can derdine düşme durumu silahlanmayı ve dolayısıyla savaşların yıkıcılığını bugünkü düzeyine çıkarmıştır. Emperyalist saldırganlık bu ülkeler ekonomilerinin askerileştirilmesi ve tüm toplumsal hayatın savaşçı amaçlara bağlanmasıyla yalnız sosyalist sistemi değil, yalnız ulusal kurtuluş savaşlarını değil **bütün ülkelerde, küçük bir maceracı emperyalist azınlık dışında bütün sınıf ve tabakaları** tehdit eden bir mekanizma niteliğini kazanmıştır.

Üretimini devam ettirebilmek için boyuna daha büyük hammadde kaynaklarına, ürettiğini satabilmek için hızla genişleyen pazarlara, sömürerek elde ettiği birikimi daha büyük sömürüye çevirebilmek için artan yatırım olanaklarına ihtiyaç duyan kapitalizmin, özellikle de emperyalizm aşamasındaki kapitalizmin doğal eğilimi savaşçılıktır. Genişlemesinin, daha büyük paylar alabilmesinin önüne çıkan engelleri zorla yıkmaya çalışmaktır; saldırganlıktır.

Kapitalizmin bu saldırganlık özelliği, emperyalizm aşamasındaki hemen hemen bütün kapitalist ülkelerin militarist eğilimler taşımasının da temel nedenidir. Büyük burjuvazinin en sağlam desteğinin bu azgın, terörcü tabakanın emellerini askeri güçler kullanarak gerçekleştirmesini sağlayan üst komutanlar ve üst bürokratlar kesimi olması amaçla araç arasındaki uyumdan kaynaklanmaktadır. En üst komutanların, özellikle dış savaşlarda kendini göstermiş eski generallerin önemli politik görevlere getirilmeleri ilişkinin sadece bir yanıdır.

Örneğin A.B.D. ele alındığında savaşla

nasıl içiçe oldukları, her patlayan bombadan, her ölen insandan kâr sağladıkları açıkça görülmektedir. Kapitalist dünyada yapılan askeri harcamaların üçte ikisinin gerçekleştirildiği Amerika'da 50 dev tekel askeri ihalelerin % 60'ını üstlenmektedir. En büyük 100 Amerikan şirketinden 65'i büyük askeri ihalelere katılmaktadır. Beş tanesi dışında en büyük 25 şirketin hepsi Amerikan «Savunma» Bakanlığının müteahhitleridir. General Dynamics, Lockheed, General Electric, United Aircraft, Mc Donnel Douglas, Boing, General Motors, Union Carbide, Ford savaşçı tekellerin ilk sıralarında yeralmaktadır. Yapılan hesaplara göre, sivil sektörde kâr ortalaması % 10.6 iken, askeri işlerde bu oran % 17.5'a çıkmaktadır. Ama çok daha büyük kârlara da rastlanmaktadır. Örneğin Nort American Aviation Şirketinin iki yıl üst üste askeri işlerden sağladığı kâr oranı % 612 ve % 802 olmuştur.

1967 yılında 95 en büyük müteahhit firmada tam 2072 emekli subayın çalıştığı, «görevde» iken iş çevreleriyle sıkı ilişkiler içinde olan büyük subayların emekli olunca kolayca büyük tekellere yerleştikleri anlaşılmaktadır.

Amerikan ekonomisi o kadar savaş için işleyen bir ekonomi haline gelmiştir ki, savaş yıllarında milli gelirin artış hızı çok daha yüksek olmaktadır. İkinci Dünya Savaşı Amerikan ekonomisi için büyük, «olumlu» bir itici güç olmuştur. Savaş sonrasında 1948-1953 Kore Savaşı ve 1960-1969 Vietnam Savaşı iktisadi yükselme dönemlerinde milli gelirin artış hızı birincisinde % 5, ikincisinde % 4.5 olmuşken, nisbi barış dönemi olan 1953-1960 arasında bu oran % 2.4 civarında kalmıştır. Bu hesaplamaları yapan Amerikalı sosyalist bilim adamı Victor Perlo Amerikan ekonomisinin canlanmasının savaşa bağlı olduğu, askeri müdahale ve harcamaların kapitalizmin dönemsel krizlerinin atlatılması için kullanılan başlıca araç olduğunu belirtmektedir.

Halbuki sosyalist ülkelerde savaştan çıkar sağlayacak bir sınıf ya da kesim yoktur. Planlı ekonomi kapitalizme özgü krizlerden uzak, güvenli ve hızlı bir tempoyla ilerlemektedir. Aşırı üretim, yatırım zorlukları, işsizlik krizleri sözkonusu olmadığı için askeri harcamalar ekonomiyi canlandırmak için başvurulması zorunlu ihtiyaçlar değildir. Tam tersine daha hızlı bir ekonomik, sosyal, kültürel gelişmeyi engelleyen, emperyalist saldırganlığa karşı durup onun hareket alanını daraltmak için katlanılan harcamalardır. Askeri amaçlara ayrılması gereken olanakların her zerresi sosyalist ülkeler açısından bir kayıptır. Ancak, sosyalizmi savunmanın olduğu kadar, dünyanın dört bir yanındaki demokrasi ve bağımsızlık mücadelelerini destekleyebilmenin askeri üstünlüğü emperyalizme bırakmamayı gerektirdiği dünyamızda bu büyük kayıplara katlanmak zorunlu olmuştur.

Bağımsızlığına yeni kavuşmuş, sosyalizm yolunda ilerleyen ya da emperyalizmin saldırı anlaşmaları içinde yeralmayı reddeden ülkeler için de benzer bir durum sözkonusudur. Bu ülkelerin de savaştan ve savaş harcamalarından sağlayabilecekleri en küçük bir yarar yoktur. Bu ülkelerin son 10 yılda askeri ihtiyaçlar için yaptıkları harcamalarla 200'e yakın büyük Demir - Çelik fabrikasının ya da dev sulama ve enerji barajlarının yapılması mümkündür. Emperyalizm, saldırganlığı ve başlatıp sürdürdüğü silahlanma yarışması ile bu ülkeleri de kaynaklarını ölüm sanayiine yatırmaya, büyük bir bölümüyle kendisinin ürettiği silahları almaya zorlamaktadır.

Ancak emperyalizmin silahlanma ve saldırı planları gitgide daha büyük engellerle karşılaşmaktadır. Gerçi emperyalist ülkeler tarihlerinin hiçbir dönemindekiyle karşılaştırma kabul etmez bir askeri potansiyele sahiptirler. Ama başta sosyalist sistemin önleyici gücü olmak üzere, hızla gelişen anti - emperyalist, barışsever hareket ve mücadeleler gücünün zirvesindeki emperyalizmin elini kolunu bağlamaktadır. Savaş olasılığı sürmekte, ancak barışçı güçlerin yoğun çabalarıyla azaltılmaktadır.

Savaş tehlikesinin ve silahlanmanın gelişmesinde birbirinden önemli özelliklerle ayrılan iki dönemi ayrı ayrı incelemek gerekir. Bunlardan birincisi **soğuk savaş** dönemi, öteki yumuşama (detant) dönemidir.

SOĞUK SAVAŞ YILLARI

14 ülkenin müdahalesine rağmen yeryüzünün ilk sosyalist devletini yıkmayı başaramıyan emperyalist güçler, İkinci Dünya Savaşının son yılında atom bombasının keşfi ile tarihi bir fırsat ele geçirdikleri sanısına kapıldılar. Savaşın birçok Avrupa ülkesinin ve Çin'in sosyalizme doğru yolalmasına sahne oluşu, başta A.B.D. emperyalizmi olmak üzere emperyalizmi aceleye yöneltti. İkinci Dünya Savaşından en ağır kayıplarla çıkan ülkenin Sovyetler Birliği olması, A.B.D. askeri güçlerinin savaşa en son katılmış ve en az yıpranmış bulunması atom bombası tekeliyle birleşince emperyalizmin saldırganlığı en pervasız biçimlere büründü. Sosyalist sistemin bir **ani saldırı** ile yenilmesi sağlandığında, ulusal kurtuluş güçlerinin en büyük desteklerinden yoksun kalacakları ve böylece Asya ve Afrika halklarının uyanışının engellenebileceği planlandı.

Böylece 1946'dan 1960'ların sonlarına kadar süren, barışla savaş arasında kararsız, atom savaşı tehlikesinin eşikte beklediği bir gerginlik dönemine girildi. A.B.D.'nin atom bombası tekelini kaybetmesi, Sovyetler Birliği'nin de nükleer silahlara sahip duruma gelmesi gerginliğin tırmanışını engellemedi.

Soğuk Savaşın birinci amacı sosyalist ülkelere ve ulusal kurtuluş mücadelelerine karşı sosyalizm ve bağımsızlık düşmanı bir blok yaratmak oldu. NATO, CENTO, SEATO ve ANZUS gibi askeri paktların birbiri ardından kurulmasına ek olarak Kore ve Almanya'da görüldüğü gibi uluslararası askeri gerginliği en üst plana çıkaracak bahaneler yaratmak için elden gelen gayret gösterildi. Sosyalist ülkelerle, kültürel, bilimsel, teknik ilişkilerin kesilmesi, ya da en aza indirilmesi için sınırlamalar kondu. 1930'ların kapitalist bunalım döneminde ve savaş yıllarında sosyalizme, sosyalist ülkelere karşı artan sempati ve beğeninin sarsılması için büyük kampanyalara girişildi.

Soğuk savaşın ikinci amacı A.B.D. emperyalizminin öteki ileri kapitalist ülkeler üzerindeki egemenliğini güçlendirmekti. Bunun için askeri paktlara ek olarak ekonomik birlikler kuruldu, «yardım programları hazırlandı. Bir yandan Amerikan sermayesine en elverişli kâr, kontrol ve üstünlük olanakları sağlanırken, bir yandan da emperyalist - kapitalist sistem disiplin altına alınmış, «kapitalist haçlı, seferleri» için hazırlanmış oldu.

Öte yandan soğuk savaş dönemi modern militarizmle ilgili bilimsel sosyalist görüşleri bir kere daha doğruladı. Kapitalizmin bir sonucu olan militarizmin iki yönünün bulunduğunu, dış çatışmalarda kullanılan bir araç olduğu kadar egemen sınıfların elinde işçi ve emekçilerin ekonomik, politik, ideolojik mücadelelerine karşı da aynı kesinlikle yöneltildiğini gösterdi. Amerikan militarizmi Kore savaşı yıllarında Mc Carthyism azgınlığını dolu dizgin sürdürdü. Fransız emperyalizmi Cezayir'de ulusal kurtuluş savaşını bastırmaya çalışırken, içte de daha baskıcı, anti - demokratik bir politika izledi... Batı Almanya'nın yeniden silahlandırılması Amerikan - İngiliz - Fransız emperyalizminin Pottsdam anlaşmasına aykırı tutumu ile sağlanırken, Batı Alman sosyalistlerine karşı Nazi dönemini hatırlatan baskılara başvuruldu, politik özgürlükler büyük ölçüde sınırlandı.

Bütün bu gerici uygulamaların yapılabilmesi için silahlanma harcamaları hızla arttırıldı. Yeni ve daha öldürücü silahların yapılması için ayrılan para bütçelerin daha büyük bir bölümünü oluşturmaya başladı. Örneğin A.B.D.'de 1925 bütçesi 3 milyar 63 milyon dolarken ve bunun 600 milyonu silahlı kuvvetlere tahsis edilmişken, 1950'de bütçe 39.6 milyara, askeri bütçe 13.2 milyara, 1960'da bütçe 75.2 milyara, askeri bütçe 46.3 milyara yükseltildi. A.B.D. emperyalizminin savaş için ayırdığı para ülke bütçesinin % 61.5'ine ulaşmış oldu. NATO üyesi öteki ülkelerde savaş için yapılan harcamalar da benzer bir artış gösterdi: 1949'da 18.7 milyar olan bu para 1967'de 100 milyarı aştı.

1940'lardan 1960'ların sonuna kadar müdahaleci eğilim başta Amerika olmak üzere emperyalizmin dış politikasının temel özelliği oldu. Ortalama her 18 ayda bir Amerikan silahlı kuvvetleri ya da gizli yarı - askeri güçleri Asya, Afrika, Güney Amerika ülkelerinden birine saldırı veya müdahalede bulundu. (Kore ve Vietnam dışında, İran, Süveyş, Lübnan, Dominik, Panama müdahaleleri en başta sayılabilecek olanlarıdır.) Sosyalizme ve kurtuluş savaşlarına karşı saldırıların daha etkin bir şekilde yürütülmesi için tek başına Amerika 27 ülkede 10.000 kilometre kareyi kaplayan 429 ana ve 2297 yan üs kurdu. Emperyalizm Küba krizi sırasında en açık şekilde görüldüğü gibi ülkelerin egemenlik haklarını tanımamak, çıkarlarına ters düşen rejimleri değiştirmek için her türlü zorbalığa girişmekten, bunun için dünya barışını tehlikeye atmaktan çekinmedi.

SOSYALİST HAREKET VE SAVAŞ

Bilimsel sosyalizm doğuşundan itibaren haksız savaşlara, saldırı savaşlarına karşı çok açık bir tutum içinde olmuştur. Bilimsel sosyalistler savaş kışkırtıcılarına karşı sürekli ve demokratik bir barışın gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu belirtmiş ve bu yolda en büyük mücadeleyi vermişlerdir. Daha 1850'lerden itibaren başlayan İrlanda, İskoçya ile İngiltere, Fransa ile Prusya, Polonya ile Çarlık Rusyası arasındaki savaşlarla belirginlik kazanan bu politikanın günümüze kadar değişmeyen temel iki ilkesi **dünya işçi ve emekçilerinin birliği** ve **barış için mücadelenin sosyalizm için mücadelenin bir parçası olduğu** ilkeleridir.

Bilimsel sosyalizmin savaş karşısındaki politikası «insanlığın barış özlemlerini bir

sosyal gerçek» haline getirmeyi amaçlar. Her türlü saldırgan, ırkçı, burjuva milliyetçi tutumdan kesin bir ayrılığı dile getiren bu politikanın bütün dünya işçi ve emekçilerinin çıkarlarına uygunluğu defalarca sınanmıştır. Sosyal demokratların hemen hemen her önemli dönemeçte işçi ve emekçilerin çıkarlarını bir yana iterek, kendi ülkelerinin egemen sınıflarının yanında savaş kışkırtıcılığı yapmalarına karşılık, bilimsel sosyalistler uluslararası dayanışmayı güçlendirmek için olanca güçleriyle mücadele etmişlerdir. Savaş öncesi ve savaş günlerinin sınavından başarı ile geçmişlerdir.

Dünyada ilk sosyalist devletin kurulması, daha sonra sosyalist devletlerin sayısının çoğalması ve sosyalizmin bir dünya sistemi olmasından sonra da bu tutum başarı ile sürdürülmüş, emperyalizmin saldırganlığının dizginlenmesinde büyük mesafeler alınmıştır. Bu başarılı politikanın temelini «barış içinde birarada yaşama» oluşturur.

Barış içinde birarada yaşama politikası sosyalizmin bir plan olmaktan çıkıp bir gerçek haline gelmesiyle birlikte, daha ilk adımdan başlayarak savunulan bir politikadır. Dünya yüzündeki çeşitli ülkelerin sosyalist devrim süreçleri bakımından farklı yerlerde olmaları, yani sosyalizmin henüz bütün dünyada değil dünyanın bir bölümünde iktidarını kurmuş bulunması barış içinde birarada yaşama politikasının çıkış noktasını oluşturur. Farklı ekonomik ve toplumsal sistemlere sahip ülkelerin yanyana varolma zorunluluğu bunlar arasındaki ilişkilerin emperyalist ülkelerdeki küçük bir azınlığın istediği gibi savaşla mı, yoksa karşılıklı ilişkiler ve barış yoluyla mı çözülebileceği sorununu ortaya çıkartır. Ekonomik, politik, kültürel ilişkilerin mümkün olan en yoğun bir biçimde sürdürülmesi ve anlaşmazlıkların çözümünde karşılıklı görüşme ve barışçı olanaklar aramanın temel olması dünya sosyalizminin savunduğu politika olmuştur. Barış içinde birarada yaşama politikası emperyalist müdahale ve baskıları güçleştirerek, emperyalizmi dünya politikasında yalnızlığa iterek ulusal kurtuluş savaşlarının ve kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketlerinin de daha etkin olmasını amaçlamıştır.

YUMUŞAMA (DETANT)

Anlaşmazlıkların barış yoluyla çözülmesini, ülkelerin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygıyı, ülkelerin iç işlerine karışmamayı ve ülkeler arasındaki ilişkilerin eşitlik ve karşılıklı yarara göre yürütülmesini öngören barış içinde birarada yaşama politikasının gerçek meyvelerini verebilmesi ancak 1960'lardan sonra mümkün olabilmiştir.

Soğuk savaşa karşı barış içinde birarada yaşama ilkesinin egemen olabilmesinde sosyalistlerin izledikleri politika yanında, diğer barışsever güçlerin çabalarının ve emperyalist sistemin içinde bulunduğu bunalımın daha da derinleşmesinin de payı vardır.

İkinci Dünya Savaşı ertesinde emperyalist çevrelerin giriştikleri ve girişmeleri muhtemel çılgınlıkların engellenmesi bütün sınıflardan kalabalık kitleleri barışın korunması için mücadeleye çekmiştir. Bilimsel sosyalistlerin en önde yeraldıkları barış kampanyası Nisan 1949'da Fransız Bilim adamı Profesör Frederick Juliot Curie'nin başkanlığında toplanan 1. Dünya Barış Kongresi ile güçlü bir hareket halini almıştır. 72 ülkeden 2000 kişinin katıldığı bu kongrenin ardından 1950 yılında yayınlanan Stockholm Barış Çağrısı yeni bir aşama olmuş, bu çağrı **500 milyon kişi** tarafından imzalanmıştır. Barış hareketi emperyalizminin atom harbine girişme planlarının engellenmesi ve Kore'de, Cezayir'de, Vietnam'da savaşın durdurulması güçlü bir kamuoyu yaratarak insanlığa büyük hizmetlerde bulunmuştur.

Ancak barış içinde birarada yaşama politikasının kendini kabul ettirmesinde emperyalist ülkelerin bunalımlarının derinleşmesi de önemli sayılabilecek bir rol oynamıştır. Sosyalizm ile emperyalizm arasındaki güç ilişkinin emperyalizmin maceralara atılmasını zorlaştırıcı bir nitelik kazanması etkilerini her alanda duyurmuştur. Yalnız askeri güçler alanıyla sınırlı olmayan bu karşılıklı güç ilişkisi emperyalist ülkeler egemen sınıfları içinde soğuk savaş taraftarlarının etkinliklerinin azalmasında temel unsur olmuştur. Emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin artmasının ve ekonomik, ticari ilişkiler bakımından sosyalist ülkelerin potansiyelinin tekeller tarafından gözönüne alınmasının hızlandırdığı bir süreçle barış içinde birarada yaşama ilkesi emperyalist güçler tarafından kabul edilmeye başlanmıştır. Şüphesiz bu kabul ediliş savaş ihtimalini ve özellikle «yerel» saldırıları ortadan kaldırmayan, sınırlı, kararsız bir özellik taşımıştır.

Nükleer silahların sınırlandırılması, karşılıklı silah indirimi, nükleer silahlardan arınmış bölgelerin oluşturulması konuları başta olmak üzere, uluslararası gerginliği azaltabilecek bir çok alanda yumuşama politikası önemli adımlar atmıştır. Sağlanan ilerleme askeri harcamaların artışını bir ölçüde yavaşlatmıştır. Eldeki son bilgilere göre, bütün dünyada askeri amaçlarla yapılan harcamalar 1953'te 141 milyar dolar iken, 1963'de 167 milyar dolara, 1969'da 213 milyar dolara çıkmışken, son beş yıldır 210 milyar dolar civarında sabit kalmıştır. 1975 yılı sonunda Helsinki'de imzalanan Avrupa Barış ve Güvenlik Anlaşması soğuk savaş politikasının, hiç yoksa anlaşmalar planında reddi anlamını kazanmış, bütün dünyada barış yanlısı güçlerin bir zaferi olmuştur.

Yumuşama politikasının bütün sonuçlarını değerlendirmek için vakit henüz erkendir. Ancak sosyalist hareket açısından getirdiği temel değişimlerin ana çizgileriyle saptanması kesinlikle mümkündür. Böyle bir saptama yumuşamanın; (1) emperyalist blok içindeki ayrılıkçı eğilimleri güçlendirerek Amerikan hegemonyasını zayıflattığını, (2) bu ülkelerde büyük burjuvazinin savaş sanayii ile yakından ilişkili en reaksiyoner kesimini bir ölçüde etkisizleştirdiğini, (3) işçi sınıfının sendikal ve politik birliğinin sağlanması konusunda soğuk savaş dönemindekiyle karşılaştırılamıyacak olanaklar sağladığını, (4) en geniş kitleleri dünya politikasının temel sorunlarıyla daha yakından ilgilenmeye yöneltip bilinç düzeylerini yükselttiğini, (5) ulusal kurtuluş savaşlarının daha geniş çapta desteklenmesi ve emperyalizmin manevra imkanlarının sınırlanmasını sağlayarak, devrimci mücadeleye büyük yararlar sağladığını göstermektedir.

BARIŞ İÇİN MÜCADELE

İnsanlığın sömürüden ve baskıdan kurtulması için mücadele eden bilimsel sosyalistler, **yaşama hakkı'nın yarattığı değerlere sahip olma ve özgürce kendini geliştirme hakları** kadar önde gelen hak olduğunun bilinciyle, barış için mücadeleyi bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadeleleriyle birleştirirler.

Barış için mücadele emperyalizme karşı mücadelenin temel bölümlerinden biridir. Emperyalizmin daha da geriletilmesi ve dünya devrimci sürecinin hızlandırılması yeni bir dünya savaşının yarattığı tehlikenin bilincine varılması, emperyalist saldırganlığa karşı 'dur!' denilmesiyle yakından ilişkilidir. Kapitalist dünyanın hemen her yanında şoven milliyetçiliğin yarattığı tehlikeler, barış için mücadeleye en genel planda yeni bir dünya savaşının önlenmesi kavgasından daha ileri bir anlam kazandırmaktadır. Bütün saldırı ve paylaşım savaşlarına, uluslararası sorunların barışçı olmayan yöntemlerle çözümlenmesine, silahlanmaya karşı mücadele hızla genişleyen kitleleri saflarında toplamaktadır. Barış için mücadelenin geçici değil sürekli bir görev olduğunun kavranması, yumuşamanın sağladığı olanakların küçümsenmesinden ya da tersine abartılmasından kaçınılması bu mücadelenin çok daha sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Savaşların sınıfsal niteliğinin bir an bile gözden uzak tutulmamasıyla, barış için mücadelenin de sınıf mücadelesi çerçevesinde ele alınıp, onun gereklerine göre sürdürülmesi mümkün olmaktadır.

Türkiye işçi sınıfı ve bu sınıfın politik hareketi güçlü bir barış mücadelesi geleneğine sahiptir. Bu geleneğin en başta gelen temsilcilerinin ön saflarında yer aldığı partimiz, barış isteminin yetmediğinin, barış için mücadele etmek gerektiğinin bilinciyle emperyalizme ve her türlü saldırganlığa karşı barış mücadelesini sürdürmektedir.

NATO'YA HAYIR!

İKİLİ ANLAŞMALARA HAYIR!

EMPERYALİZMİN SALDIRI POLİTİKASINA ARAÇ OLMAYA HAYIR!

EGE'DE SAVAŞ KIŞKIRTICILIĞINA SON!

BURJUVA MİLLİYETÇİLİĞİNE VE ŞOVENİZME SON!

İŞÇİ VE EMEKÇİLERİN CANLARI PAHASINA SEÇİM YARIŞINA SON!

partili,çark başak'ın en iyi muhabiri,en iyi dağıtımcısı ve en iyi okuyucusudur.

ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI VE HUKUKİ SORUNLAR

Nihat SARGIN
Genel Sekreter

Yaz ayları örgütlenme çalışmaları, Merkez Örgüt Bürosu tarafından saptanan ve Merkez kurullarınca onaylanan plân uyarınca başarıyla sürdürülmektedir. Bu çalışmaların ulaştığı boyut, birçok ilimizde bütün ilçelerin kurulma çalışmalarının geliştirilmesi, yasa uyarınca önümüzdeki yıl yapılacak genel seçimlerle ilgili olarak şimdiden, Partimiz hakkında yakıştırma haber ve yorumlara yol açmış görünüyor. Bir ajansın haber - yorumu ile bir derginin bu sorun etrafında partimizi kapak konusu yapması bunun örnekleridir.

Oysa, daha örgütlenme kampanyasının başlangıç sıralarında Çark Başağın 9.cu sayısında yayınlanan «Örgütlenme kampanyası üzerine» başlıklı yazıda, bu konuya değinilerek yanlış anlaşılma ihtimalleri, başından önlenmeye çalışılmıştı. Hatırlanacağı üzere yazıda aynen şöyle denmekteydi :

«İlerdeki muhtemel spekülasyonları önlemek için geçerken belirtelim: Seçimlere katılma hakkının elde edilmesi, mutlaka ve zorunlu olarak seçimlere katılma demek değildir. Bu bir olanağın elde edilmesi, ve elde tutulmasıdır, önümüzdeki genel seçimlerde bu olanaktan kısmen veya tamamen yararlanma veya hiç yararlanmama, ancak yetkili kurulların o günkü somut durumu somut değerlendirmeleri sonucu alacakları karara bağlıdır.»

Yinelemekte yarar var : Verilen karar ve açılan kampanya, öncelikle tüzüğün 16. maddesinde ifadesini bulan «yeni il ve ilçe yönetim kurulları kurulması suretiyle parti örgütünün yurt çapında genişletilmesi» yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Genel seçimlerle ilgili olarak da, seçim öncesinde işbaşında olacak olan kurulların o andaki somut durumu değerlendirip Parti yararına en uygun kararı, yasal zorunlukların dayatmalarından kurtulmuş olarak serbestçe alabilmesini olanaklı kılma amacına yöneliktir, o kadar. Diğer bir deyişle bunu, «genel seçimlere katılma olanağını yasal olarak elde etmiş olmak» biçiminde de ifade edebiliriz. Bu, aynı zamanda Parti'nin yurt çapında Örgütü'nü geliştirme çalışmalarında eriştiği düzeyin bir açıdan göstergesi de olacaktır.

Çalışmalar, gerek ilk yönetim kurullarımız, gerekse Genel Merkez örgütlenme görevlisi olarak sorumluluk yüklenen arkadaşlarımız eliyle bugüne kadar aksamadan yürütülmüştür, ve plânda öngörülen hedeflere adım adım ulaşılmaktadır. Hemen her gün Genel Merkez'e yeni yerel örgütlerin kurulduğu haberi ve kurucu kurul listeleri gelmektedir. Bu gelişme ile birlikte asıl kıvanç verici, gönendirici olan, çalışmaların yürütüldüğü her yerde işçilerin kendi partilerine sahip çıkmaları ve bunun bir işareti olarak asgari bir işçi yoğunluğu olan her yerde kurucu kurul çoğunluğunu işçilerin teşkil etmesidir.

Bu arada, sağdan sola adları ve sıfatları ne olursa olsun, Parti'mize karşı olmakta birleşen örgüt, grup ve kişilerin örgütlenme çalışmalarımızı engelleme yolunda ellerinden geleni esirgemedikleri görülmekte, ama bu girişimler, partililerin ve partiye sahip çıkanların kararlı tutumları karşısında başarısız kalmaktadır. Bununla birlikte bazı resmi daire yöneticilerinin de kimi Parti'ye karşı tutumlarından, kimi de gayretkeşliklerinden dolayı bazı engellemeler, güçlük çıkarmalar ve bunlardan doğan sürtüşmelerle karşılaşılmaktadır. Bu bakımdan, aşağıda konu ile ilgili yasal metinlerin ve alışılagelmiş uygulamaların bir kez daha hatırlatılmasında yarar görülmüştür :

SPK (Siyasi Partiler Kanunu)nun yerel örgütlerle ilgili düzenlemesi ve sınırlayıcı hükümleri yalnızca 61. maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre «siyasi partilerin il ve ilçe teşkilatına dahil kurulların kuruluş yeri ilgili il veya ilçenin merkezidir.» SPK'nda bu konuda başkaca bir kayıt ve sınırlama yoktur.

Aynı yasanın 63. maddesi ise «her kademedeki parti organlarına seçilenler... ile getirilenlerin adları, soyadları, doğum yerleri ve tarihleri meslek veya sanatları ve ikâmetgahları, o mahallin en büyük mülkiye amirliğine seçim veya atanmadan başlayarak bir hafta içinde yazı ile bildirilir.» demektedir. Buna göre, yerel bir kurucu kurul'a atanan arkadaşların ad ve soyadları ile birlikte metinde adı geçen niteliklerinin en geç bir hafta içinde resmi makama bildirilmesi gerekmektedir.

Gene SPK'nun 6. maddesi ise, «siyasi parti, kuruluş bildirisinin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.» dediğine ve bu bildirimde kurucuların imzaları ile birlikte adı, soyadı, meslek veya sanatı ve ikâmetgahlarının bildirilmeni şart koştuğuna göre, bu iki metin birlikte ele alındığında şu sonuca ulaşılabilir : Yerel örgütlerin kurulması sırasında kurucu kurulu atayan üst kurul veya onun adına hareket eden yetkili parti üyesi veya üyeleri, kurucu kurulu atadıktan itibaren bir hafta içinde yerel en büyük mülkiye amirine durumu bildirme, bu bildirimde de kurucu kurul üyelerinin ad ve soyadları ile birlikte doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatları ve ikâmetgahlarını bildirecek, fakat ayrıca bildirimi de imzalamalarına gerek duymayacaktır. Ancak uygulamada, partinin yerel örgütünün kuruluş tarihinin resmi makamlarca genellikle bildirim tarihi esas alınarak saptandığı düşünülerek, bir haftalık süreyi hiç hesaba katmaksızın, atamanın yapıldığı tarihte hemen resmi makama bildirimin de yapılması uygun olacaktır. Bu bildirimde parti örgütünün adresi de bulunacaktır. Bu adres ise, «il veya ilçenin merkezi» ibaresinden çıkan sonuç olarak o il veya ilçenin belediye sınırları içinde bir yer olacaktır.

Diğer yandan SPK'nun 135. maddesi «... Cemiyetler kanununun...... bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.» dediğinden, Dernekler kanununun bu konu ile ilgili düzenlemelerini de hatırlatmada yarar var:

Dernekler Kanununun «Şubelerin Kuruluşu»nu düzenleyen 29. maddesi, ilk iki fıkrasında istenildiği yerde şube açılabileceğini ve dernek yönetim kurulu'nca yetkili kılınanların şubenin açılacağı yerin en büyük mülki amirine yazılı müracaat yapacağını belirttikten sonra, üçüncü ve dördüncü fıkralarında şöyle denmektedir :

«Bu Yazıda (Yani müracaat yazısında) kurucuların adı, soyadı, meslek veya sanatları, ikâmetgahları ve uyruklukları ile şube merkez adresinin bildirilmesi ve yazıya dernek tüzüğünden 2 örnek ile yetki belgelerinin eklenmesi şarttır.

Şube kurucularının şubenin açılacağı yerde en az 6 aydan beri ikâmet etmeleri şarttır.»

Dernekler kanunu'nun yukarda belirtilen hükümlerinin, en azından istenildiği yerde şube açılabilmesi ve kurucuların T.C. vatandaşı olma zorunluluğunun bulunmaması, ayrıca baba adı, doğum yeri ve yılı gibi kısa kimlik bildiriminin istenmemesi gibi noktalarda SPK'nun düzenlemelerinden tamamen ayrıldığı, oysa bir maddedeki bütün öğelerin birbirine bağlantılı olması gerçeği karşısında, bu maddenin tümüyle siyasi partiler için uygulanma olanağının bulunmadığı kolayca savunulabilir ve bu savunmada haklı olunur; ancak resmi makamlarca hemen daima dar yorumlamanın tercih edildiği ve ona göre tavır alındığı gözden uzak tutulmayarak kuruluş çalışmalarımız sırasında, bu maddenin, yukarıda belirtilen aykırı hükümlerinin dışında kalan bölümlerinin dikkate alınması yerinde olacaktır.

Bazan rastlandığı üzere, bildirimdeki muhtelif hususların, bildirimde bulunanlar veya atamayı yapan yetkili arkadaşlarımızca önceden «tevsik» edilmesi, belgelendirilmesi, ancak ondan sonra bildirimin alınması uygulanmasına gelince, yukarıda söz konusu edilen maddelerde bu konuda hiç bir hüküm, bildirimde bulunanlar için getirilmiş hiç bir yükümlülük bulunmamaktadır. Ayrıca SPK'un ilk genel kuruluşun bildirimiyle ilgili hükümleri bu konuda yürütülmesi gereken prosedür bize ışık tutabilir. Bu kanunun 6. maddesinin dördüncü fıkrası, «İçişleri Bakanlığının, parti tüzüğüne göre partinin merkez organlarının seçilmesine kadar kurucuların kanunda gösterilen şartları haiz olduklarının tevsik edilmesini yazıyla isteyebilir» şeklinde hüküm getirdiğine göre, bir partinin kurulması sırasında dahi önceden istenmeyen belge ve tevsik'in, şube kuruluşları sırasında önceden istenmesine kanun karşısında cevaz yoktur. Eğer şu veya bu nedenle bildirimdeki herhangi bir hususun tahkikine gerek duyuyorsa, resmi makamın bunu sonradan bir yazı ile örgüt başkanlığına bildirmesi ve belgelendirilmesini istemesi gerekir. Ama hiç bir suretle, böyle bir istek, yerel örgütün kuruluş bildiriminin alınmasını savsaklamak için bir gerekçe olarak kullanılamaz.

Sık rastlanan diğer bir durum da kuruluş bildirimine bir «yetki belgesi» nin eklenmesinin resmi makamca yeterli görülmeyip değişik uygulamalarda aynı yetki belgesinin üç, beş, hatta yedi örneğinin birlikte istenmesidir. Bilinmelidir ki, bu iste-

min hiç bir yasal dayanağı yoktur. Aslında resmi dairenin muhtelif kademe ve mercilerindeki dosyaları için birer adet olmak üzere kendi çalışmaları bakımından gerekli gördükleri miktarda suret istenmektedir. Ancak bu isteklerini bir yasal zorunluluk olarak ifade etmiş olsalar dahi, böyle olmadığını bilerek, fakat resmi dairelerin iç çalışmalarını kolaylaştırıcı bir yardım isteği, bir rica kabul etmek kaydıyla ve böyle bir yardım isteğinden kaçınmayacağımızı belirterek, kuruluş bildirimine istenen miktarda yetki belgesi örneği veya fotokopisi eklememiz mümkündür ve yararlıdır. Bu belgelerin; istenen sayıya göre yeter miktarda bulunmayan arkadaşlarımız, yetki belgesini aldıkları üst kurul veya mercie başvurarak bunların yeniden çoğaltılarak tezelden kendisine gönderilmesini isteyebilir veya ivedi durumlarda fotokopilerini çıkartabilir. O an için elinde bu iki olanak da bulunmuyorsa bunu resmi makama bildirebilir, kuruluş bildirimini yapıp alındı belgesini aldıktan sonra istenen miktarda yetki belgesini en kısa sürede teslim edeceğini veya gönderileceğini belirtebilir.

Kuruluş bildirimini alan resmi makamın herhangi bir nedenle bunu üst makama bildirmemesi —hiç değilse zamanında bildirmemesi— ihtimali ve bunun doğuracağı sakıncalar dolayısıyla, eski dönemde benzeri durumlarla karşılaşıldığı da göz önünde tutularak, kuruluş bildirimi, mutlaka «alındı belgesi» karşılığı verilmelidir. Alındı belgesi, kuruluş bildiriminin bir örneğine veya ayrı bir kâğıda, bildirimin resmi makamca kayıt tarih ve numarasını belirten resmi imzalı ve mühürlü bir şerh verilmek suretiyle hazırlanabilir. Bu belgeler iller veya yetkililer eliyle Genel Merkez'e gönderilecek ve orada özel dosyasında saklanacaktır. Şimdiye kadar da böyle yapılmıştır.

Alındı belgesinin alınmasıyla birlikte, ilçe kuruluş bildiriminin bir örneğinin de, kuruluşu yapan üst kurul veya yetkili parti üyesi tarafından ve ayrı bir dilekçeye eklenerek bir üst resmi makam olan Valiliklere, bu makamı zamanında bilgilendirmek bakımından ek bir tedbir olarak «bilgi için» sunulması yerinde olacaktır. İller için bu gerek Genel Merkez'ce yerine getirilecektir. Yukarıdan beri belirtilen yasal durum ve bu duruma dayanan yetki belgesinin eklenmesi, il veya ilçenin adresinin belirtilmesi... gibi meşru istekler dışında bir kere daha belirtelim ki, resmi makamlarca ayrıca nüfus sureti örneği, ikâmetgah senedi, sabıka kaydı v.s. şeklinde belge istenmesinin bildiğimiz kadarıyla yasal bir dayanağı yoktur. Hele bu belgeler olmadan kuruluş bildiriminin alınmamasına hiç bir surette cevaz yoktur.

Kuruluştan sonra resmi makamlar istediği tahkikat yapmakta kuşkusuz serbesttir. Ve elindeki bilgi yeterli görülmüyorsa örneğin —kimliklerle ilgili olarak— ek bilgiyi bir yazıyla yönetim kurulumuzdan isteyebilir. Ve eğer lüzum görüyorsa sabıka kaydı araştırmasını bizzat kendi resmi yazışmasıyla yapabilir. Bu bizi ilgilendirmez. Ancak herhangi bir üyemiz yasal olarak parti üyesi olmasına engel bir hali —örneğin af kanununun çıkmasından sonra ağır cezalı bir suçla mahkumiyet gibi— böyle bir hali kendi olanaklarıyla saptarsa, yapacağı şey bunu kendi üst organına bildirmek ve durumunu o kanalla, Anayasa mahkemesi savcılığı görevini de üstlenmiş olan Yargıtay başsavcılığına intikal ettirmektir... Ancak yargıtay başsavcılığı, Parti Genel Merkezi'ne başvurarak yasal engeli dolayısıyla adı geçenin Parti'den çıkarılmasını isteyebilir, o kadar. Bunun dışında, üyenin müracaat formu olan «giriş belgesi» nde kendi imzası altında doldurduğu bilgileri bizler gibi, resmi makamlar da —aksi sabit oluncaya kadar— doğru olarak kabul edip ona göre işlem yapmak durumundadır.

Yukarıda örgütlenme çalışmaları sırasında en sık rastlanan bazı hukuki sorunlar ilgili yasa maddelerine dayanılarak açıklamaya çalışıldı. Bu açıklamaların, örgütlenme çalışmalarında fiilen görev alan arkadaşlarımıza yasal haklarını savunmada yararlı olacağı umulur. Ama bir kez daha belirtelim ki, ister özel ister resmi kanaldan olsun, burada belirtilsin veya belirtilmesin, her türlü engelleme, güçlük çıkarma çaba ve girişimleri yurt çapında örgütümüzü geliştirme çalışmalarımızı şimdiye kadar önleyemedi, bundan sonra da önleyemeyecektir.

— '807 no'lu genelge'den

ŞİLİ DENEYİ

Şili'de faşist askeri darbe bundan üç yıl önce gerçekleşti. 11 Eylül 1973'de askeri cunta ülke yönetimine el koyduğunda, Şili halkının yasal temsilcisi Unitad Popular (Halk Birliği) hükümeti, üç yıldır ülkeyi yönetiyordu.

Faşist generaller çetesi, darbenin ilk saatlerinden itibaren ülke çapında bir terör ve katliam kampanyasını başlattılar. Şili halkının yiğit evladı, Halk Birliği Hükümeti Cumhurbaşkanı ve Sosyalist Parti Başkanı Salvador Allende, tanklarla kuşatılan ve uçaklar tarafından bombalanan Başkanlık Sarayı'nda son nefesine kadar çarpışarak can verdi. Faşist cunta, bir iç savaşı başlatacak derecede ve biçimde örgütlenmemiş, silahsız, fakat çok yaygın bir halk muhalefetiyle karşılaştı. Baskı ve terör de bununla orantılı gelişti, darbeyi izleyen günlerde binlerce işçi sınıfı militanı, yurtsever, demokrat ilerici, hunharca katledildi. 180.000 kişi tutuklandı. Ülkenin dört bir yanını faşist işkencenin ve sürek avlarının karanlık ağları kapladı.

Faşist Pinochet rejimi, tüm dünyanın ilerici güçleri tarafından nefretle karşılandı. Dünyanın dört bir yanından Şili halkının mücadelesini destekleyen ve Cuntayı lanetleyen ilerici demokrat ve sosyalist kamuoyunun gür protestoları yükseldi. Şili'deki faşizm tüm dünyada kitle hareketleriyle, kampanyalarla kınandı, Şili halkının anti-faşist mücadelesi kısa sürede dünya ilerici kamu oyunun desteğini kazanıyordu...

* * *

ŞİLİ : GENEL BİR BAKIŞ

18 Eylül 1818'de İspanya'ya karşı bağımsızlığını kazanan Şili diğer Latin Amerika ülkelerinden farklı bir politik yaşam geçirmiştir. Ülkede uzun yıllar bir burjuva demokrasisi hüküm sürmüştür.

Emperyalizmin Latin Amerika'ya girişi ile gelişimleri hızlanan ve hakim niteliğe bürünen kapitalist üretim ilişkileri büyük burjuvaziyi oluşturup güçlendirmiş ve bu sınıfın emperyalizmle ve büyük toprak sahipleriyle birleşip ülkeyi ekonomik ve politik egemenliği altına almasını getirmiştir.

Şili'de ağır sanayi oluşamamış, kapsamlı ve yaygın bir burjuva toprak reformu gerçekleşmemiştir. Ülke ekonomisi, uluslararası tekellerin tercihleri doğrultusunda biçimlenmiştir. Küba'nın şekeri, Brezilya'nın kahvesi gibi Şili'nin de en büyük ulusal gelir kaynağı bakır olmuştur. Bakır üretimi, Şili ihracatının % 60'ını, brüt ulusal gelirin % 8'ini ve bütçe gelirlerinin de % 20'den fazlasını oluşturmaktadır. Yıllık 700 bin tonluk bakır üretimi ile, Şili dünyanın bakır üreten üçüncü ülkesidir. 1 milyon 760 bin işçinin 300 bin kadarı bakırda çalışmaktadır. Ülke ihracatının % 70'ini bakır da dahil olmak üzere nitrat ve kömür gibi madenler oluşturmaktadır.

İşçi sınıfı, 8.750.000 kişilik Şili nüfusunun 1 milyon 760 binini oluşturur. Ülkenin tek sendikası CUT'nin 716.000 üyesi vardır. bunun % 47'si sanayi ve maden işçisidir. 1953'de kurulan bu konfederasyon, süreç içersinde işçi sınıfının siyasi örgütleri ile paralel bir tavır içine girmiştir. Halk Birliği hükümetini tamamen destekleyen CUT'nin başkanı bir Komünist Parti milletvekilidir, genel sekreteri ise Sosyalist Parti Merkez Komitesi üyesidir. Şili'de işçi sınıfının siyasi hareketi başlıca Komünist Partisi ve Sosyalist Parti tarafından temsil edilmektedir ve köklü bir geleneğe sahiptir.

■ Ülkede Ekonomik Yapı :

Salvador Allende 1970 yılında iktidara geldiğinde ülke ekonomisi tam bir buhran içindeydi. Hayat pahalılığı ve enflasyon süratle artmaktaydı. Şili Dünya'da fiyat artışlarında üçüncü durumdaydı.

Uluslararası tekellerin ve bunların işbirlikçisi ve ortağı yerli egemen sınıfların ülkeyi içine soktukları bu yoğun ekonomik krizin çözümü, radikal önlemlere ve yaygın millileştirmelere bağlıydı. Oysa Allende hükümeti, yalnızca yürütme gücünü elinde bulunduruyordu, yasama meclisi olan Kongre'de ise çoğunluğa sahip değildi. % 36,3 gibi nisbi bir çoğunlukla yürütme gücünü eline alan Halk Birliği'nin, programındaki ekonomik önlemleri gerçekleştirmek için gerekli olan yasaları parlamentodan geçirme olanağı yoktu. Ülke yönetimini mevcut burjuva kanunları çerçevesinde yapılan düzenlemeler ve alınan kararlarla sürdürmek durumundaydı.

Halk Birliği'ni oluşturan partilerce 17 Aralık 1969'da Santiago'da imzalanan ortak program, sosyalizme geçiş programıdır.

Programın giriş bölümünde Şili'nin yapısı şöyle tanımlanmaktaydı :

> «Şili'nin hastalığı, zamanımızın ihtiyaçlarına uymayan bir sistemdir. Şili Kapitalist bir ülkedir, emperyalizme bağımlıdır ve burjuvazinin yabancı sermaye ile işbirliği içinde olan kesimlerinin yönetimi altındadır. Burjuvazinin bu kesimleri ülkenin temel sorunlarını çözememektedirler, çünkü bu sorunlar, bunların gönüllü olarak hiç bir zaman bırakmayacakları sınıf ayrıcalıklarından doğmaktadır.»
>
> «Bunun da ötesinde, kapitalizmin dünya düzeyindeki gelişmesinin bir sonucu olarak, ulusal tekelci sermayenin emperyalizme katkısı sürekli olarak büyümekte, emperyalizme bağımlılık ise, yabancı

sermayenin bağımlı bir ortağı olma durumuna daha da önem kazandırmaktadır.»

Şili'deki iktidarın tanımı ise, şöyle yapılıyordu :

«Şili'de iktidar ayrıcalıklı bir azınlığın çıkarları doğrultusunda işletilir. Bu ayrıcalıklı azınlığı meydana getirenler şunlardır: büyük kapitalistler ve onların adamları, ekonomimize egemen olan şirketler ve güçlerine hemen hemen hiç dokunulmamış olan büyük toprak sahipleri.»

Program, politik alandaki hedefini ise,

«— İşçilerin zaferlerini ve demokratik haklarını korumak, daha etkin ve ayrıntılı hale getirmek.

— İktidarın gerçekten işçilere ve halka ait olacağı yeni bir devlet kurmak için, var olan kurumları değiştirmek.»

«Unitad Popular'ın politikasının temel amacı, mevcut ekonomik yapının değiştirilmesi, tekelci sermaye ve toprak sahibi iktidarının sona erdirilmesi, böylece sosyalizmin kurulmasına başlanmasıdır.»

Olarak göstermektedir.

Bunun ardından da Program'ın öngördüğü millileştirmeler ve kamulaştırmalar konmakta ve tüm doğal kaynakların, yabancı şirketlerin, büyük sanayi kuruluşlarının, dış ticaret, bankacılık ve sigortacılığın devletleştirileceği bildirilmektedir.

Halk Birliği Döneminde Şili Halkının Kazanımları

Devrimci programını uygulamaya başlayan Halk Birliği, metalurji ve çimento sanayilerini, büyük bakır, kükürt, demir cevheri ve kömür çıkartma şirketlerini millileştirdi. Devlet 16 ticari bankanın yönetimini eline aldı, kredi işlemlerinin % 90'ını denetler duruma geldi. Tekelci şirketlerin faaliyetlerinin sınırlandırılması, 70 büyük sanayi kuruluşunun kamulaştırılması sağlandı.

Toprak reformu hızlandırıldı, yaygınlaştırıldı. İlk yıldan itibaren 2.5 milyon hektar toprak, sahiplerinden alınıp köylülere dağıtıldı.

Kitlelerin büyük bir toplumsal hareketlilik içine girdiği bu süreç, işçiler tarafından yönlendiriliyordu. Orta tabakalar da (aydınlar, memurlar), bu ekonomik seferberliği destekliyorlardı. Teknik yardımlar ve kredi kolaylıkları, küçük girişimcilerin de hükümete karşı olumlu bir tavır içine girmelerini sağlıyordu.

Orta işletmeciler ise üretimi arttırıcı yöndeki tedbirlere yanaşmıyorlar, daha fazla garanti ve daha fazla kâr istiyorlardı. Tüm bunlara rağmen bu tür kuruluşlarda bile bir ölçüde üretim artışı sağlandı.

Halk Birliği'nin bu deneyi, ekonominin temel dallarının millileştirilmesinin ulusal ve yabancı büyük sermayenin faaliyet alanının sınırlandırılmasının ve yapısal dönüşümlerin ulusal ekonomiye zarar vermeden ve üretimi düşürmeden başarılabileceğini gösterir. Siyasi bakımdan ise, devrim süreci içinde sosyalist unsurların olgunlaşmasının geniş bir anti - emperyalist ve anti - tekel koalisyonun sürmesi için bir engel teşkil etmedikleri görülür.

Alınan bu köklü ekonomik önlemler sonucu, 1965 - 1970 döneminde artış oranı % 3.5 olan brüt ulusal gelir, Allende iktidarının birinci yılı için % 9, ikinci yılı için % 7.5 ve üçüncü yılı için % 6 oldu. Daha ileride nedenlerine değineceğimiz enflasyona rağmen emekçilerin satınalma gücü arttı. Ücretlerin 1959 - 64 arası milli gelir içindeki payı % 49 iken bu oran 1971 - 72'de % 58'e çıktı.

Enflasyonist Süreç Sorunu

Sanayinin büyüme hızının arttırılması, dış ticaret açığının kapatılması üretimin artışının sağlanması, başını alıp giden enflasyonist süreci durdurmak için gerekli olan koşullardı.

Emperyalizmin planı uyarınca, Allende iktidara gelir gelmez, Şili dış ticaret gelirinin % 60'ını oluşturan bakırın fiyatı dünya borsalarında yaklaşık olarak 1/3 oranında düştü. Dış ticaret dengesi herzaman açık veren ve bu açığı dış borçlarla kapatmak zorunda kalan bir ülke için bu düşüşün ve uygulanan ambargonun önemi açıktır.

Dış borçların kapatılması için Şili her yıl 400 milyon dolar ödemek zorundaydı. Bu yüksek borçlanmanın tehlikesi, uluslararası emperyalist kuruluşların Allende iktidara geldikten sonra Şili'ye yeni krediler vermeyi reddetmeleri sonucu daha da vahim bir hal aldı. İthalat ulusal gelirin % 15'ini emiyor ve genellikle ihracatı aşıyordu. İthalatın % 37si ABD'den yapılıyordu ve bu ithalat da Şili ekonomisinin vazgeçemeyeceği yedek parça ve makineleri içeriyordu. Mali ambargo, kısa vadeli kredilerin kesilmesi ve bu maddelerin alınması için gösterilen kolaylıkların kalkması demekti. ABD'den alınan malların fiyatları bir anda arttı. Daha sonra, önceden ödenmiş olmalarına rağmen hayati öneme sahip malların temini tamamen kesildi. Yalnızca ABD değil, Fransa ve Federal Almanya gibi diğer kapitalist ülkeler de Şili'nin mallarına ve banka hesaplarına ambargo koydular.

Bu durumda kısa vadeli kredilerin ödenememesi tehlikesi doğdu. Bu da Şili ekonomisini dış pazara karşı çok güç durumda bırakabilirdi. Çıkış yolu, dış ticaret çeşitlendirilip tümüyle yeniden düzenlenerek ve sosyalist ülkelerle, Latin Amerika ve Batı Avrupa ülkeleriyle yeni ticari ilişkiler kurularak bulundu. En kritik dönemlerde, —1971 sonunda ve 1973'ün başlarında— Şili SSCB'nin, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin ve Küba'nın yardımıyla tutundu.

Ekonomik Program'ını kararlı bir biçimde uygulamak Halk Birliği hükümetinin başta gelen çabasıydı. Hükümet geçiş döneminde ekonominin normal işleyişini korumak ve dönüşüm yöntemlerini ve hızını saptamak durumundaydı.

Oysa emperyalizm yalnızca mali ambargoyla yetinmiyordu. Aynı zamanda başta bakır sanayiininki olmak üzere millileştirmeleri başarısız kılmak için ülke içinde çok çeşitli eylemlere girişerek gerçek bir savaşı başlattı. Burjuvazi, üretim sürecinin normal akışı önüne engeller çıkarıyor, üretimin kalitesini düşürüyor, dövizleri dışarı kaçırıyor ve spekülasyona girişiyordu.

Fakat işçi sınıfı ve emekçiler bu gelişmeler karşısında uyanıktı. Ekonomik suçları kovuşturmak için komisyonlar kuruyorlar, durumun normalleşmesi için kampanyalar açıyorlardı. Bunu başaramadıkları durumlarda, sendikaları aracılığıyla hükümete idari tedbirler öneriyorlar ve bunların uygulanması için çalıştıkları işletmeleri işgal ederek yönetime el koyuyorlardı.

Buna rağmen spekülasyon ve escudo'nun değerinin düşürülmesi çabası, Şili dışında büyük Latin Amerika şehirlerinde kurulan özel döviz değiştirme büroları aracılığıyla sürdürülüyordu. Dışarda satılan normalin altındaki ucuzlukta döviz, ülkede üretilen malların bu yüzden dışarı kaçırılıp satılması, kontrol edilemeyen mali grupların parasal imkanlarını bu yöne akıtmalarıyla gelişip yaygınlaştı. Böylece spekülasyon alabildiğine azmış, ve ülke çapında dev bir karaborsa ağı oluşmuştu.

Ekonomik Yönetimde görülen bazı aksaklıklar ve gericiliğin taktikleri

Şili işçi sınıfı Partisi'nin «üretim savaşını kazanalım!» sloganı kısa sürede işçi sınıfı ve emekçiler içinde yankılandı. Gönüllü ücretsiz çalışma günleri ve ek saatleri kampanyası başlatıldı. Spekülasyonla mücadele gerçek bir halk hareketi niteliğini kazanıyordu. Yerleşme merkezlerinde yönetim gücüne sahip ve fiyatları kontrol eden, birinci derecede gerekli ürünlerin ticaretinin normalleşmesi için mücadele eden komisyonlar kuruldu. Eski bürokratik yönetim yapısını kırmak için binlerce işçi, Sanayi ve Ticaret Yönetimi Müfettişleri olarak görevlendirildiler.

Bu arada egoistçe grup çıkarlarından kaynaklanan sektarizmin sardığı, başta MİR olmak üzere bazı küçük - burjuva «sol» gruplar üretimin arttırılması mücadelesini küçümsüyorlar, belli bir plana göre çalışmak gerektiğini yadsıyorlardı. Kendiliğindenciliğe ve volontarizme sapan bu gruplar mali sorunları hiç bir biçimde dikkate almıyor ve etkin olabildikleri yerlerde emekçileri ölçüsüz taleplerle «her ne pahasına grev» lere iterek ekonominin baltalanması mücadelesinde gericiliğin yanında yerlerini aynı Portekiz örneğinde olduğu gibi alıyorlardı. Daha sonraları Şili işçi Sınıfı Partisi yöneticileri bu alanda doğan aksaklıklar ve yapılan hatalar konusunda şu görüşleri getiriyorlardı :

«... tartışmayı yürüttük, sınıfsal konumumuzu Parti yönetimi düzeyinde açıkladık. Fakat bu çalışma «taban» da, halkın bağrında yetersiz bir biçimde yürütülmüştü. Oysa bu, komünistlerle sosyalistlerin birliği, devrimci sürecin bütünü açısından zararlı olan küçük burjuva devrimbazlığının yayılmasını engelleyebilirdi.»

Halk Birliği Hükümetinin başlıca zayıf yönü, tek bir merkezden yönetimin kurulamayışıydı. Bu durum ekonomi için çok gerekli olan merkezi yönetimi olanaksız kılıyor ve devletin elinde bulundurduğu tüm ekonomik kaynakları sonuna dek kullanabilmesini engelliyordu. Bundan ötürü de, bir yandan ekonominin yönetiminin biçimleri ve yöntemleri ile, üretici güçlerin niteliği ve ulaştıkları düzey arasında uyum sağlanamıyordu.

1973 Mart'ında, Halk Birliği iktidarı iki buçuk yılını doldurduğunda Luis Corvalan «ciddi bir biçimde ekonomik planlama yoluna girilmesi, kullanılabilecek kaynakların tümüyle kullanılması» gereğine dikkati çekiyor ve «gönüllü çalışmanın yaygınlaşmasının, yenilikçiler hareketinin sağladığı sonsuz olanakların değerlendirilmesi» gereğini vurguluyordu. «Üretim ve emeğin verimliliğinin artması ile, emekçilerin ücretlerinin ve yaşam koşullarının iyileşmesi arasındaki sıkı bağların» gözden kaçırılmaması gereğini vurguluyordu.

Nisan 1974'de yayınlanan «Şili'deki Sefaletin Sorumlusu Faşist Cuntadır» adlı broşürde, ekonomik yönetim alanında Halk Birliğinin hatalı olduğu yön şöyle açıklanıyordu :

«Halk Birliği Hükümeti Paris Komünü'nün klasiklerde belirtilmiş olan hatasını, yani 'mülksüzleştirenleri mülksüzleştirmemiş olması' hatasını işlemedi. Burjuva çevrelerden kaynaklanan bazı sapmalar ve zayıflıklar olmakla beraber, [Hükümet bu] mülksüzleştirmeyi esas olarak doğru bir biçimde gerçekleştirmiştir. Hükümetin büyük zayıflığı, ekonominin düzenini bozmayı hedefleyen ultra - goşist sapmalara ve gericiliğin sabotajına Halk Birliği'nin [birleşik] ve tek yönetimi altında radikal ve kararlı bir biçimde karşı koymamış olmasıdır».

Tek bir merkezi yönetimin ve planlama-

nın eksikliği, ulusal ekonomiyi yıllarca kendi sınıf çıkarları doğrultusunda yönetmiş olan egemen sınıflarca gelenekselleştirilen eski metod, biçim ve alışkanlıkların; hiç bir temel değişikliğe uğratılmamış olan **devlet yapısı** üzerinde büyük bir etkide bulunmalarına yol açıyor ve bu da anarşiyi getirerek tüm ekonomik faaliyet için zararlı oluyordu. Bu arada ekonomik faaliyetler içinde yönetici durumunda olan bir çok kişinin, nesnel ekonomik yasaları önemsememiş olmaları da kaydedilmelidir. Piyasa mekanizmasının hala ağırlıkta olduğu ekonominin gelişim yasalarının bilinmediği görülüyordu. Bu durumda bazı kamu kuruluşlarının hiç kâr etmedikleri gibi, bütçe açıklarını devlet kasasından kapattıkları oluyordu.

Tüm aksaklıkların üzerine geç de olsa gidildi. Darbeden önceki aylarda nitelik bakımından yeni yöntemler ekonomik yönetimde devreye sokuldu. Planlama ve merkezileşme ilkeleri pratiğe geçmeye başlıyordu.

Enflasyonu geliştiren bir diğer neden de, Halk Birliği Hükümeti programının siyasi çizgisi çiğnenerek devlet sektörünün ölçüsüz bir biçimde yaygınlaşması ve kârlı olmayan bir çok orta ve küçük işletmelerin kamulaştırılmasıydı.

Tarım alanında da bazı hatalı yaklaşımlar, kırsal alanlarda hoşnutsuzluk tohumları attı ve yeşertti. Tarım bir buhran geçiriyordu, oysa dağıtılan topraklara gereğince önem verilmiyordu. Kırsal kesimde, harcanan emeğe bakılmaksızın ücretler herkes için eşit tutuluyordu, bu durumda hükümet ile geniş köylü tabakaları arasında bir çelişki doğuyordu. Çoğu kez köylülere ücretli işçilermiş gibi davranılıyor ve işçi - köylü ittifakının pekişmesine yeterince önem verilmiyordu.

Devrimci yönetimin bir diğer ciddi hatası da, işçilerin işletme yönetimine endirekt bir biçimde katılmaları sistemine boyun eğmiş olmasıdır. Bu durumda sendika kademelerine seçilen işçiler, yönetim organlarında temsil edilemiyorlardı. Bu sendikal hareketi zayıflatıyor, işçilerin ortaya çıkan sorunlara müdahale etmelerini güçleştiriyordu. Devrimci kazanımların savunulması için birleşik kitle örgütleri oluşturulması yoluna gidilmedi.

Ekonomik ve siyasi planda görülen tüm aksaklıkların ve genel yenilginin temel nedeni şöyle açıklanıyordu :

«............

İşte bu anlamda, yenilgimizi önce siyasal ve ondan sonra askeri bir yenilgi olarak vurguluyoruz. Tek sözle, işçi sınıfının müttefiklerinden kopması, tecrit edilmiş duruma düşmesi, gerici zorbalığın gemi azıya almasına ve aynı zamanda işçi sınıfını ve halkı silaha sarılma olanağından yoksun etmesine yol açtı.»

* * *

Tüm bunlara rağmen, halk hükümeti çok geniş alanlarda, bir çok başarılar elde etmişti. 1973 ortalarına doğru tek bir ekonomik politika oluşturuldu. 1974 ekonomik planının hazırlanmasını gözönüne alan hükümet, sanayinin yönetiminin düzene sokulması işine girişti. Sanayinin ve ticaretin yönetilmesine halk kitlelerinin geniş bir biçimde katılmasının sağlanması için yerel yönetim servisleri kuruldu, halkın birinci derecede ihtiyaçlarının dağıtımı için dağıtım komünleri örgütlendi ve spekülasyona büyük bir darbe vuruldu. Tarımda elde edilen başarıların yanı sıra, sosyalist ülkelerin katkılarıyla kurulan sanayi kuruluşlarının hizmete sokulması çalışmaları hızlandırıldı. Toplumsal kazanımlar, ekonominin gelişmesini de olumlu yönden etkiliyordu. 6 - 14 yaş arası çocukların % 99'u artık okullara devam ediyorlardı, bir yıl içinde orta okul mezunlarının sayısı % 18.2 oranında artarken, bu oran üniversiteler için % 34.9'a ulaşıyordu. Çocuklara ve hamile kadınlara yılda 50 milyon litre bedava süt dağıtılması projesinin gerçekleşmesi sonucu, çocuklarda iyi beslenememekten ileri gelen ölüm oranı azaldı. Kurulan köylü kooperatiflerine, bir zamanlar toprak ağalarının sahip oldukları toprakların % 34'ünün katılımı sağlandı. Düşman ise, ekonominin belli bir dönem içine düştüğü düzensizlikten yararlanarak ve CİA'nın da mali desteğiyle birlikte ulaşım şirketleri ve mağaza sahiplerini, bazı sendikaları ve bakır madenlerinin bir bölümünü greve götürdü. Bu, faşist darbe'nin arefesiydi.

«Şili deneyi, herşeyi yapmaya hazır olan bir düşmanın karşısında, üretimin normalleşmesini bekleyerek zaman kaybetmemek gerektiğini gösterir, işçi sınıfının partisi hiç bir zaman ekonomik yönetim sorunlarının çözümünü ertelememelidir. Yapısal değişiklikleri getirecek olan devrimci değişimleri gerçekleştirmek ve elde edilen her başarıyı korumak için kararlı tedbirler almak zorunludur. Bu, ekonominin etkin ve işçilerle emekçi kitlelere sıkı bir biçimde bağlı olarak yönetilmesinin temini için tek yoldur.

«Fakat bir kez daha tekrarlayalım ki, Şili'de düşmanın zaferi önceden belirlenmiş (kaçınılmaz) bir zafer değildi; bu aynı sosyo - politik sürecin yaşandığı diğer ülkeler için de kaçınılmaz değildir. Olay, emperyalizmin devrimci yönetimin hatalarından ve eksikliklerinden yararlanmış olmasıdır.»

ŞİLİ'DE ANTİ FAŞİST KİTLE MÜCADELESİNİN ÖRGÜTLENİŞİ

Şili'de anti - faşist mücadele hareketi darbenin ilk günlerinden itibaren örgütlenmeye başlamıştı. Geniş bir uluslararası destek gören ve geçirdikleri deneylerden canlı, somut dersler alarak bu ağır baskı koşullarında yeniden örgütlenen Şili'li sosyalistler, demokratlar bu gün ülke çapında yaygın bir anti - faşist propaganda ve yayın faaliyeti sürdürmekte, halk kitleleri içinde sağlam mevziler kazanmaktadır. Her yerde olduğu ve olacağı gibi, Şili'de de faşizm, halk kitlelerinin örgütlü birleşik eylemi sonucu yıkılacaktır. Şili Komünist Partisi bu olguyu faşist darbeden kısa süre sonra yayınladığı ilk belgede şöyle vurguluyordu :

«Emekçiler ve halk kitleleri bu darbeden sonra yeniden ayağa kalkacaklar ve şüphesiz yurtlarının kaderini yeniden ellerine alacaklardır. Her zaman olduğu gibi biz yine kitlelerin örgütlenmesine, birliğine ve mücadelesine, politik bilinçlerinin gelişmesine önem vereceğiz.»

Faşist darbeden sonra ortaya çıkan durumda, Şili toplumunun temel çelişkisi hala Şili halkı ile ABD emperyalizmi ve onun yerli ortakları tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahipleri arasındaki çelişki olarak kalmaktadır. Bu durumda, anti - faşist cephe, anti - emperyalist ve anti - tekel cephenin bir biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu devrimci çizgiyi oluştururken bu cephenin sürekliliği ve gelecekteki gelişimi de göz önünde tutulmaktadır.

Halk Birliği Hükümeti döneminde bu iktidarı desteklemeyen bir çok unsurlar bile, darbeden bir süre sonra Cunta karşısında tavır aldılar. Bugün faşist cunta, Şili'de ve uluslararası planda tamamen tecrid edilmiş durumdadır. Komünistlerden sol hristiyan demokratlara ve anti - faşist din görevlilerine kadar gelişen ve ordunun astsubay ve asker tabakaları arasında da yansıyan anti - faşist halk hareketi, bu gün hâlâ siyasi merkezleri yurt içinde bulunan ve yaygın bir bildiri, gazete yayınını ve dağıtımını örgütleyen Halk Birliği partileri tarafından yönlendirilmektedir. İşçi sınıfının kitle örgütleri içinde yaygın bir şekilde propaganda ve örgütlenme çalışmaları sürdürülmekte, emekçi halkın bu en diri ve savaşkan kesimi her türlü baskıya ve engellemelere rağmen anti - faşist mücadelenin kitlesel bir biçimde öncülüğünü yapmaktadır. Darbeden bir yıl sonra, işçiler yeniden 1 Mayıs'ı kutlama hakkını kazandılar. Cuntanın resmi kutlama örgütleme çabaları suya düşürüldü. İşçi sınıfının bir diğer kazanımı, Cunta tarafından hazırlanan yeni iş kanunu tasarısının reddedilmesi ve yeniden düzenlenmek zorunda bırakılmasıdır.

Şili'de işçi sınıfı partisi, demokrasi için verilen mücadelenin sosyalizm için verilen mücadeleden ayrı olmadığını göz önünde tutarak, hertürlü birliği, ortak davranışı oluştururken bu ilkeyi sürekli göz önünde bulundurmakta ve ortak bir program etrafında anti - faşist hareketin örgütsel birliğini uzun perspektifleri içinde ele alarak gerçekleştirme yoluna gitmektedir Faşizm yıkıldığında Şili'de kurulacak iktidarın niteliği, şüphesiz geçmiş Halk Birliği iktidarından daha ileri olmak durumundadır. Ülkenin içine düştüğü ekonomik bunalımı çözmek ve faşizm tehlikesini bir daha geri dönmemek üzere bertaraf edip inine tıkmak, ancak ordu, devlet ve ideoloji planında yapılacak çok daha köklü ve sınıf özü ağır basan değişikliklerle gerçekleştirilecektir. Bugün bu, Şili'de savaşan tüm demokratik güçlerin hemfikir oldukları bir konudur. 1975 Temmuz'unda Berlin'de toplanan Halk Birliği partileri yöneticileri, ortak bir anti - faşist cephenin oluşturulması için bir ortak programın gerekliliğini vurgulamışlar ve daha önceki ittifakın hata ve zaaflarını tartışarak, daha ileri düzeyde bir birliğin oluşturulması yolunda somut çalışmalara girişmişlerdir. Bunun oluşması, bugünün şartlarında Hristiyan Demokratların merkez düzeyinde «evet» demelerini ve katkılarını beklemektedir. Birleşik cephe, her yerde olduğu gibi Şili'de de kitlelerin tabanda kuracakları birlik üzerinde kurulup gelişecektir. Bu alandaki gelişmeler, umut vericidir.

* * *

Şili İşçi Sınıfı Partisi yöneticileri;

«Zafere götürecek mücadele biçimleri ne olursa olsun, askeri planda devrimci sürecin gelişmesi açısından elverişli bir güçler dengesinin yaratılması, anti - faşist cephenin hedeflerinin gerçekleştirilmesi için zorunludur. Bozgunumuzdan edindiğimiz ders, koşullara göre barışçı ya da barışçı olmayan yollardan hareket ederken, bir devrimin mutlaka bu görevi halletmek zorunda olduğunu kanıtlamaktadır. Partimiz, geçmişte bu görevin yerine getiriliş biçiminin özeleştirel bir tahlilini yapmıştır, ve yetersizliklerini düzeltmeye çalışmaktadır.»

demektedirler.

ÇARK BAŞAK ● **Türkiye İşçi Partisi Merkez Yayın organı** ● Sahibi : Türkiye İşçi Partisi adına **Behice BORAN** ● Sorumlu yazı işleri müdürü : **Nurdan ORPEN** ● 15 günde bir yayınlanır ● Yönetim yeri : TİP Genel Merkezi, Nur'u Ziya Sok. 17/5 Tünel - İSTANBUL Tel: 45 92 01 ● Abone: 24 sayı için 35.— TL. Yurtdışı: 70.— TL. ● Dizgi-Tertip : **Başaran Matbaası** ● Baskı : **Ufuk Matbaası** — Tel. : 26 43 09